

KATIE

ANG DUGO NI KRISTO

(Ilonggo Version)

R. B. THIEME, JR.

With permission of R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries,
this publication is distributed in the Philippines
by Grace Logos Support Philippines, Inc.,
without charge or obligation.

For more information text or call:

*(Ginhatag pinaagi sa GLSP nga wala sing bayad ukon obligasyon.
Para sa dugang pa nga kasayuran mag-text ukon magtawag sa:)*

Globe: 0906-347-9830 (Visayan)

Smart: 0946-142-7563 (Visayan)

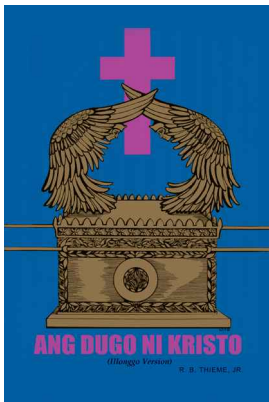
Smart: 0908-236-1434 (Ilonggo)

The electronic version of this book can be read or downloaded
through the Internet address <https://www.gracelosp.ph>.

*(Ang sa electronic nga porma sang sini nga libro mahimong mabasa ukon ma-download
pinaagi sa internet address nga <https://www.gracelosp.ph>.)*

Sa ibabaw sang kada punta sang lingkaran sang kalooy nagtindog ang bulawang laragway sang kerubin. Ang isa nagrepresentar sang perpektong pagkamatarong sang Dios; ang sa pihak, sang Iya katarungan. Ang pagkamatarong kag katarungan nagduko nga nagalantaw sang sala kag naghukum sini. Apang makaisa sa isa ka tuig sa adlaw sang Pagpamayad, ang dugo sang isa ka tinday nga toro nga baka amo ang ginwisik sa ibabaw sang lingkaran sang kalooy subong isa ka pangtabon para sa sala. Sang ang pagkamatarong kag katarungan sang Dios nagduko sa lingkaran sang kalooy, ang nakita sang Dios indi ang pagkamakasala sang tawo nga nagrepresentar sang unod sang kahon, kondi ang nagapamayad nga dugo nga sa diin ginwisik sa ibabaw sang bulawang panaklap. Ang dugo nagsimbolo sang nakompleto nga trabaho ni Kristo didto sa krus nga nagatabon sang mga sala sang tanang katawhan.

Kag indi pinaagi sa dugo sang mga kanding kag tinday sang lalaking mga baka, kondi pinaagi sa Iya kaugalingong dugo, Siya nagsulud sa balaan nga duog sa makaisa gid lang para sa tanan, nga sa amo nakapatigayon sang walay katapusan nga pagtubus.

ANG DUGO NI KRISTO

R. B. THIEME, JR.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALAKAT SA PANANALAPI

Wala sang bayad para sa bisan ano man nga kasangkapan halin sa R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Bisan sin-o nagatinguha sang panudlo sa Bibliya makabaton sang amon mga DVDs, MP3 CDs, kag mga bantalaan sa [English] nga wala sang katungdanan. Ang Dios nagasangkap sang panudlo sa Bibliya. Nagatinguha ta nga makita ang Iya grasya.

Ang R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries isa ka magrasyahong pangalagad kag ang bilog nga palakat sini pinaagi sa kabubut-ong amot. Wala sang listahan sang presyo sa bisan ano man sang amon mga kasangkapan. Wala sang kuwarta nga ginapangayo. Kon ang pagkamapasalamaton para sa Pulong sang Dios nagahatag kabangdanan sa tumuluo agud maghatag, may ara siya higayon sa pag-amot para sa pagsangyaw sang panudlo sa Bibliya.

Unang ginbantala subong *The Blood of Christ*

© 2002, 1979, 1977, 1973, 1972, ni R. B. Thieme, Jr. Ang tanan nga mga katungud ginreserba.

Unang edisyon ginbantala 1972. Ikalimang edisyon ginbantala 2002. Ikatatlong pag-imprenta 2015.

Ini nga libro gin-andam pag-imprenta halin sa mga panudlo kag wala nabantala nga mga sinulat nga mensahe ni R. B. Thieme, Jr.

Sa pagpangayo sini nga libro sa English, magpahibalo sa:

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries

P. O. Box 460829, Houston, Texas 77056-8829

www.rbthieme.org

Wala sang bahin sining bantalaan nga basi ginpahimo liwat ukon ginpadala sa bisan ano man nga porma ukon sa bisan ano man nga pamaagi, elektronika ukon minakina, lakip ang potograpiya, rekording, ukon bisan ano man nga mga pahibalo nahanungud sa pagtipig kag pamaagi sang pagkuha kag pagpadala, sang wala pagtugot paagi sa sulat halin sa tagbantala.

Gin-imprenta sa Tagbilaran, Bohol, Philippines, 2019

Ginbadbad kag gin-andam pag-imprenta ni

Gloria Estanda Naconas

Ginrepasso nila Alma Avila Cachopero

kag Dante Mallorca Canja

Gin-imprenta nga may pagtugot sang

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Hilisgutan

Pasiuna.....	v
Ang Palaanggiran sang Dugo.....	1
Ang Plano sang Kaluwasan.....	5
Ang Silot sang Sala	13
Ang Birhen nga Pagkabun-ag kag ang Walay Sayup nga si Jesu-Kristo.....	17
Ang Dugo ni Kristo sang Wala pa ang Krus	18
Mga Paghalad sang Sapat	20
Ang Lebitanhon nga mga Halad	26
Ang Sinunog nga Halad.....	27
Ang Adlaw sang Pagpamayad.....	34
Ang Duha ka mga Kamatayon ni Jesu-Kristo.....	39
Espirituhanong Kamatayon didto sa Krus	41
Ang Lawasnong Kamatayon ni Kristo.....	43
Ang Importansya sang Iya Lawasnong Kamatayon	47
Ang Epekto Pagkatapos sang Paglansang sa Krus	48
Ang Pagpakunokuno sang Relihiyon.....	48
Walay Isa ka Tul-an nga Mabali	53
Mga Nagbilog nga Dugo kag ang Serum	55
Ang Communion Table kag ang Dugo ni Kristo.....	59
Ang Piyesta sang Paskwa pakadto sa Communion Table.....	62
Ang Paghalintulad sa Pagrepaso	66
Tultulanan sa Balaan nga Kasulatan	69

Pasiuna

Sa wala ka pa mag-umpisa sang imo pagtoon sa Bibliya, kon tumuluo ka ni Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga ginhinganlan mo ang imo mga sala sa pribado didto sa Dios nga Amay.

Kon itoad ta ang aton [nahibaloan] mga sala, matutum kag matarong Siya, kag magapa-tawad sang aton [nahibaloan] mga sala kag magatinlo sa aton sa tanan nga pagkadi-matarong [wala nahibaloan ukon nakalimtan nga mga sala]. (1 Juan 1:9)

Niyan sa gilayon ara ka sa pakig-upod sa Dios, napun-an sang Balaan Espiritu, kag andam magtoon sang Panudlo sa Bibliya halin sa Pulong sang Dios.

“Ang Dios Espiritu, kag ang mga nagasimba sa Iya kinahanglan magsimba sa [sa pagpuno sang] espiritu kag [bibliyanhong] kamatuuran.” (Juan 4:24)

Kon wala ka pa gid sa kinaugalingon nagtoo kay Jesu-Kristo subong imo Manluluwas, ang hilisgutan indi ang paghinganlan sang imo mga sala. Ang hilisgutan amo ang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

“Ang nagtoo sa Anak may kabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman [sa sugo agud magtoo] sa Anak indi makakita sang kinabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios nagapabilin sa iya.” (Juan 3:36)

KAY ANG PULONG SANG DIOS buhi kag gamhanan, matalum pa sa bisan ano nga espada nga duha sing sulab, nga nagalapus tubtub sa nautlan sang kalag kag espiritu, sang mga lualutahan kag utok, kag nagahantup sang mga hunahuna kag mga tinutuyo sang tagiposoon. (Mga Hebreo 4:12)

Ang bug-os nga kasulatan ginbugna sang Dios kag mapuslanon sa pagpanudlo, sa pagsabdong, sa pag-saway, kag sa paghanas sa pagkamatarong, agud nga ang tawo sang Dios mahimpit, nga masangkapan nga sa tagsa ka maayong buhat. (2 Timoteo 3:16-17)

Magtinguha sing maayo gid sa pagpakita sang imo kaugalingon sa Dios subong nga pinakamaayo, manugpangabudlay nga indi kinahanglan magkahuya, nga nagagamit sing matadlong sang pulong sang ka-atuuran. (2 Timoteo 2:15)

ANG PALAANGGIRAN SANG DUGO

ANG DUGO NI KRISTO nagasimbolo sang labing importante nga panghitabo sa bisan kasan-o nga mahitabo sa bilog nga kapanahonan sang kasaysayan sang mga anghel kag sang katawhan. Ang panghambal, “ang dugo ni Kristo,” amo ang isa ka palaanggiran para sa pagluwas nga trabaho ni Kristo didto sa krus. Ang krus amo ang nangin makangilidlis nga presyo nga ginbayaran ni Jesu-Kristo para sa aton labing-dako nga kaluwasan. Luwas kon ang mga tumuluo makahangup sang tinuud nga ideya sang sining tinuud nga mapaanggirong panghambal, indi gid nila bug-os nga pakamahalon kon ano ang nahimo ni Kristo para sa ila.

Ini amo ang halalongan nga hilisgutan para sa mada-mong mga tumuluo. Para sa pipila ang dugo ni Kristo gin-upod sa isa ka pangbilog-kinabuhi nga mabinyagong mga kaagi. Sugod pa sang pagkabatan-on nakabati na sila sang dugo nga nasambit sa mahipos, matinahurong mga tunog; nagkinanta sila sang mga kalantahon sang makusog nahanungud sang “katingahalang-pagtraba-

ho sang gahum sa dugo”; kag nagtulubo sila kaupod ang ideya nga may ara sang isa ka espesyal nga gahum sa pula nga likido nga naglapnag pinaagi sa mamalasyon nga lawas ni Jesus. Nga wala man gani nakahibalo sang ginhalinan sini, ang pipila ka mga tumuluo nangapyot sa daan nga panudlo nga si Kristo nagdala sang isa ka yahong sang Iya dugo upod sa Iya pakadto sa langit. Ining makapatalang nga ideya halin sa Madulum nga Kapana-honan nagapadayon sa pagpalawig sang isa ka porma sang mysticism sa bilog nga lawasnong dugo sang aton Ginoo.

Samtang ang pipila ka mga tumuluo mga ignorante sang panudlo sang Bibliya nahanungud sang dugo ni Kristo halin sa simpleng pagkakulang sang maathag nga pagpanudlo, ang iban mga ignorante subong bahin sang makaguluba nga sistema sang nakatago nga pagkamata-astaason sa ila mga kalag. Ang unang kategorya sang isa ka tawo may igo nga pagkamaangayon agud mama-ti kag magtoon; simple lamang nga siya nagakinahanglan sang bibliyanhong pahibalo. Ang lain pa gid nga sari, bisan pa sina, amo ang naapektohan pinaagi sa isa ka mas labaw ka seryoso kag komplikadong balatian. Imbis sang mangin interesado sa kon ano ang ihambal sang Bibliya, iya ginakabig ang iya kaugalingong panan-aw sang dugo nga mangin importante kay sa panan-aw sang Dios. Mas gustohon pa niya nga magpamatok sa divine nga palanan-awon kay sa tugotan ang iya garbo nga ipaubus. Sa subong sina nga tumuluo, ang tinuud nga panudlo sang Bibliya nahanungud sang dugo amo ang indi simpleng butang nahanungud sa pagtoon sang isa ka butang nga bag-o kag importante; ini amo ang isa ka hangkat sang iya dako kaayong pagkamataastaason. Subong nga ang daang harambalon nagasiling, “Indi ako pagpalibuga sang

mga kamatuuran!” Ang solo nga makabulong amo ang pagpaubus—ang pagkilala sang awtoridad sang pastor-manunudlo nga makanunayong nagatudlo sang Pulong sang Dios. Ang panudlo sang Bibliya magapaubus sang garbo kag magpasad sang tinuud nga espir-tuhanong pagtubo sa malig-on nga pundasyon ni Jesu-Kristo.

Wala sang bibliyanhong basihanan para sa paggahin sang mysteryoso ukon talagsahong mga kalidad sa lawasnong dugo ni Kristo. Ang panghambal, dugo ni Kristo, mas labaw ka makahuluganon kay sa bisan anong mahikanhong gahum nga kabutigang ginpaangkon sa Iya lawasnong mga likido. Aton makita pinaagi sa dakong detalye nga ang Iya lawasnong dugo hingpit nga wala gid sang bisan anong mahimo sa paghalili nga pagpamayad.¹

Sa Bibliya, ang (*haima*), “dugo,” puwede nga may madamong literal nga mga kahulugan nga sa diin nagalakip sang dugo sang tawo kag dugo sang sapat. Apang bisan pa sina, sang ang Bag-ong Katipan nagahambal sang dugo nga may kaangtanan sa paghalad kay Kristo, ini *wala* nagatumod sa literal nga dugo. “Ang dugo ni Kristo” amo ang pirming isa ka panghambal sang pagpaanggid. Ang Griyegong manunulat sang diksyonaryo, nga si Walter Bauer, nagagahin sang bilog nga parapo sa mapanggirong paggamit sang pulong nga may kaangtanan kay Kristo. Iya ginasaysay “ang dugo kag kinabuhi subong isa ka palaagihan sang paghalad sa pagbayad . . . labi na sang dugo ni Jesus subong ang isa ka palaagihan sang pagpamayad.”² Sa amo man, si Vine nagapahayag

1. Nga sa sina si Kristo namatay subong isa ka halili para sa tanang katawhan amo ang panudlo sang Bibliya nahanungud sang walay limitasyon nga pagpamayad (Juan 3:17; 1 Timoteo 4:10; Tito 2:11; 1 Juan 2:2).

2. Ginbadbad halin sa Walter Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, trans. William F. Arndt, and F. Wilbur Gingrich (Chicago: The University of Chicago Press, 1957), 22.

nga, “ang ‘dugo’ ni Kristo . . . tanda sang Iya kamatayon pinaagi sa pagpaagay sang Iya ‘dugo’ sa pagpamayad nga paghalad.”³ Si Bullinger nagapangkategorya sang mga panghambal subong sang “ginpakamatarong pinaagi sa Iya dugo” (Mga Taga-Roma 5:9), “pagpanubus pinaagi sa Iya dugo” (Mga Taga-Efeso 1:7), “ginpalapit pinaagi sa dugo ni Kristo” (Mga Taga-Efeso 2:13), kag “nagpahilway sa aton halin sa aton mga sala pinaagi sa Iya dugo” (Bugna 1:5) subong ang dobleng pagkapareho nga nagatumod sa “mga pagkamaayo sang Iya pagpamayad nga kamatayon.”⁴ Dugang pa, ang Kittel’s Theological Dictionary nagapamatuud nga ang dugo ni Kristo sa Bag-ong Katipan amo ang “simple nga isa ka puno sang simbolo sang panghambal para sa pagluwas nga trabaho ni Kristo.”⁵ Ang “puno sang simbolo nga panghambal” nagakahulugan sang mapaanggiron nga lenggwahe. Sa lain nga mga pamulong, si Kristo wala nagpaagay sang dugo tubtub sa kamatayon agud bayaran ang silot sang sala. Ang pamulong nga, dugo ni Kristo, amo ang isa ka palaanggiran para sa pagbayad nga kamatayon sa diin Siya nagbaton sang paghukum nga nagkuha sang silot sang sala.

3. Ginbadbad halin sa W. E. Vine, Merrill F. and William White, Jr., *Vine’s Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words* (Nashville: Thomas Nelson, Inc., 1985), 70.

4. Ang pagkapareho amo ang maarte nga panghambal sa diin ang isa ka ngalan ukon pangalan amo ang gingamit imbis sang isa pa, sa diin ini nagatindog sa isa ka pat-ud nga relasyon. E. W. Bullinger, *Figures of Speech Used in the Bible* (Grand Rapids: Baker Book House, 1968), 610–11.

5. Ginbadbad halin sa Johannes Behm, sa *Theological Dictionary of the New Testament*, ed. Gerhard Kittel; trans. and ed. Geoffrey W. Bromiley (Grand Rapids: Eerdmans, 1964), 1:175.

ANG PLANO SANG KALUWASAN

Ang dugo ni Kristo amo ang kinataasang bililhon nga pilak sang ginsakupan nga nagbakal sang aton kaluwasan. Sa subong sina, ang dugo ni Kristo may ara sang permanente, walay katapusang mga resulta nahanungud kay Satanas, sa tawo, sa sala, kag sa Dios.

Ang dugo ni Kristo nga ginsakot sa Iya pagkabanhaw, pagkayab, kag pagpakigtipon nagdaog sang kalkuladong kadaugan batok kay Satanas sa pagsinumpunganay sang mga anghel.⁶ Kita nakahibalo nga sadtong nag-agi nga walay ginsuguran, sang wala pa matuga ang tawo, si Satanas kag ang isa sa tatlo ka bahin sang tanang mga anghel nagrebelde batok sa Dios (Isaias 14:13–14; Ezequiel 28:12–15). Ang paghusay ginhimo sa diin ang Dios nagsentensya kay Satanas kag sang tanang nagpakasala nga mga anghel didto sa linaw sang kalayo (Mateo 25:41; Bugna 20). Sa tion sang pagsentensya sa iya si Satanas nag-apela sang iya kaso, matampalason nga nag-akusar nga ang *mahigugmaon* nga Dios indi puwede magsilot sang Iya kaugalingong mga tinuga sa walay katapusan nga paghukum. Nga nagabale-wala sang iya kaugalingong kasal-anan, si Satanas nagpang-ataki sang karakter sang Dios.

Apang bisan pa sina, ang Dios indi gid maglapas sang Iya kaugalingong parpekto nga karakter. Ang Iya pagkamatarong kag katarungan nagapugong sang tanan sang Iya mga hiyas halin sa pagka-nangin mauyon-

6. R. B. Thieme, Jr., *The Angelic Conflict* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 2012). Tan-awa man ang *Anti-Semitism* (2003). Pagkatapos sini, ang dugang nga mga kasayuran sa akon mga libro magahingalan sang manunulat lamang, titulo, petsa sang pagbantala (sa unang kasayuran), kag pahina (mga pahina).

uyunon lakip ang Iya gugma. Ang apela ni Satanas nagpaninguha agud himoon ang gugma sang Dios nga solong hilisgutan sa pagsilot. Apang ang gugma sang Dios indi gid puwede nga ibulag halin sa Iya pagkamatarong kag katarungan.

Agud sulbaron ang apela sa makaisa lamang, ang Dios nagtuga sang katawhan. Subong sang kay Satanas kag sang mga anghel, ang Dios nagsangkap sa tawo sang hilway nga kabubut-on. Ang tawo puwede magbaton ukon magsikway kay Ginoong Jesu-Kristo kag sang plano sang kaluwasan. Ang tawo nagsikway sang Iya plano kag sa sina nagkolokopya sang mga kondisyon sang pagrebelde sa sinauna nga kasaysayan. Ang Dios nga Amay nagpakita sang Iya perpektong gugma pinaagi sa pagpadala sang Iya Anak para sa bahin sang nagpakasala nga katawhan.

Apang ang Dios nagapakita sang Iya kaugalingong gugma sa aton, nga sang mga makasasala pa kita, si Kristo namatay [subong isa ka halili] para sa aton. (Mga Taga-Roma 5:8)⁷

Sa bisan kasan-o man nga ang bisan sin-o magpahayag sang Iya positibo nga kabubut-on kag magtoo kay Kristo pinaagi sa pagtoo lamang, siya mahimong isa ka saksi sa masaligan nga gugma sang Dios, sang pagkaperpekto sang Iya karakter, kag sang pagkamatarong sang Iya mga paghukum (Bugna 16:7). Ang tawo subong nangin hilway

7. Ang tanang Balaan nga mga Kasulatan sa sini nga libro mga ginbadbad halin sa New American Standard Bible (NASB). Ang kinorsetihan nga saysay nagapaisip-isip sang pagpasangkad sang NASB nga pagbadbad nga gintudlo sa mga panudlo sa pagtoon sang Bibliya nga (naandam na sa [English] MP3 CD halin sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas).

nga magtoo ukon indi magtoo nagapatalupangud sang kabubut-on subong ang hilisgutan sa pagsinumpunganay sang mga anghel kag nagapakita kay Satanas nga siya lamang amo ang responsable para sa iya kaugalingong silot. Ang kalaglagan ni Satanas ginselyohan na; ang dugo ni Kristo nagapasiguro sang kinatapusang kadaugan sang Dios sa pagsinumpunganay sang mga anghel.

Ginpatumod sa tawo, ang dugo ni Kristo nagaguba sang balabag nga nagapabulag sang tawo halin sa Dios.⁸ Ang kaawayon sa tunga sang Dios kag tawo gin-ilisan sang “paghidait.”

Apang karon pinaagi kay Kristo Jesus kamo nga sang una malayo gindala palapit pinaagi sa dugo [*haima*] ni Kristo. Kay Siya sa iya kaugalingon amo ang aton paghidait, nga amo ang naghimo sining duha ka *mga pundok* sa isa, kag nagguba sang balabag sang pader sang pagbinahinbahin. (Mga Taga-Efeso 2:13–14)

Ini amo ang panudlo sang Bibliya nahanungud sang pagpasag-uli sang buut (Mga Taga-Colosas 1:20). Nakuha sa walay katubtuban amo ang indi maagihan nga balabag nga hinimo sa mga tisa sang sala, ang silot sang sala, lawasnon nga pagkabun-ag, tawhanong pagkamatarong sang tawo, ang perpekto nga karakter sang Dios, kag ang kahimtangan kay Adan sang tawo.

8. Thieme, *Ang Balabag* (2014).

ANG INDI MABUNTOG NGA BALABAG

Indi na gid maliwat ang bisan ano sang sini nga mga palaligban ang mangin hilisgutan para sa tawo nga nagapanglaghap sang relasyon sa Dios; ang solo nga hilisgutan amo ang, Ano bala ang ginahunahuna mo nahanungud kay Kristo?

Sa tion sang pagtoo kay Kristo ang tumuluo nag-untat na nga mangin kaaway sang Dios kag sa gilayon nga nahimong isa ka sakup sang harianon nga pamilya

sang Dios sa walay katubtuban (Mga Taga-Roma 5:10).⁹ Nagatindog sing bug-os sa kamaayo sang Buhi nga Pulong nga amo si Jesu-Kristo (Juan 1:1–2, 14), ang tumuluo nagasulud sa plano sang Dios sa diin ang nasulat na nga Pulong, ukon “hunahuna ni Kristo,” mahimong ang iya espirituhanong pagkaon (Mateo 4:4; 1 Mga Taga-Corinto 2:16). Pinaagi sa iya padayon nga positibong kabubut-on sa panudlo sang Bibliya ang tumuluo, sa sulud sang panahon, magatubo padulong sa espirituhanong pagkahamtong kag magbaton kag malingaw sang espesyal nga mga pakamaayo nga gindisenyo sang Dios para sa iya sang nag-agi pa nga walay ginsuguran (Mga Taga-Efeso 1:3–6). Ang kinabuhi sang hamtong nga tumuluo mahimong isa sang may kahulugan, katuyoan, kag kaat-hagan; nga bisan ang kamatayon nagapanghawid sa saad sang mas dalagko nga mga pakamaayo sa pagkawalay katapusan. (Mga Taga-Filipos 1:21)

Nahanungud sang sala, ang panudlo sang Bibliya sa pagpanubus nagatudlo nga didto sa krus ang dugo ni Kristo nagbakal sang aton kahilwayan halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala.¹⁰

9. Ang pinasahi nga titulo sang, Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo, kag ang isa ka kahimtangan sang pagkaharianon mga ginpadyaan sa kay Jesu-Kristo sa pagkabug-os sang Iya kalkulado nga kadaugan didto sa krus batok kay Satanas kag sang Iya pagkayab kag pagpakigtipon sa tuo nga kamut sang Dios nga Amay. Agud bug-osen ang bag-ong “pagkaharianong awayanan” ni Kristo, ang Amay nagaandam sang isa ka harianon nga pamilya diri sa kalibutan sa sulud sang Panahon sang Simbahan nga klarong may kalainan sa iban nga pamilya sang Dios kag magaupod kag maghimaya kay Kristo sa walay katubtuban. Gintawag man nga Simbahan, ang Lawas ni Kristo, kag ang Nobya ni Kristo, ang harianon nga pamilya sang Dios nagalakip sang taga ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan (1 Mga Taga-Corinto 12:27; Mga Taga-Colosas 1:24; 1 Pedro 2:9; Bugna 19:7). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History: Dispensations and the Church* (1999), 64–66.

10. Thieme, *Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala* (2014).

Nakahibalo nga kamo mga wala gintubus sang madinulunton nga mga butang kaangay sang pilak ukon bulawan halin sa inyo walay pulus nga pamaagi sang pagkinabuhi nga ginpanubli halin sa inyo mga ginikanan, kon-di pinaagi sa malahalang dugo, subong isa ka kordero nga walay kasawayan kag dagta, *ang dugo [haima]* ni Kristo. (1 Pedro 1:18–19)

Sa Iya may pagtubus kita pinaagi sa Iya dugo [*haima*], ang kapatawaran sang aton mga paglapas, suno sa kamanggaran sang Iya grasya. (Mga Taga-Efeso 1:7)

Si Jesu-Kristo nagbayad sang silot sa diin ginpahamtang na batok sa kada isa sa aton Mga Taga-Colosas 1:14; 2:14). Karon, subong mga tumuluo, bisan pa nga kita magapadayon sa pagpakasala tubtub nga kita naga-kinabuhi (1 Juan 1:8, 10), kita bisan pa sina mga ginpa-lingkawas halin sa gahum sang sala nga sa diin amo ang pagdumala sang makasasala nga kinaiya.¹¹ Sanglit nga ang tanang mga sala nahukman na didto sa krus, makahimo na kita sa simple nga paghingalan, ukon

11. Luwas kay Jesu-Kristo, ang makasasala nga kinaiya amo ang unay nga bahin sang tagsa ka tawo, ang sentro sang pagrebelde sang tawo sa Dios. Ang mga katumbas nga pulong para sa makasasala nga kinaiya nagalakip sang: ang “daan nga tawo” sang Mga Taga-Efeso 4:22 (KJV); ang kinaiya ni Adan sa “unud” sang Mga Taga-Roma 8:3–4; ang palatukuran sang “sala” sang Mga Taga-Roma 7:8–20; kag ang pagpadayon sang kaliwat sang makasasala nga kinaiya kag sang espirituhangong kamatayon “sa kay Adan” sang 1 Mga Taga-Corinto 15:22. Ang makasasala nga kinaiya nagapuyo sa istraktura sang selyula sang lawas kag amo ang ginhalinan sang pagsulay, kailigbon, kag sang tawhanong kaayo, apang ang kabubut-on sang tawo amo ang ginhalinan sang sala. Tan-awa ang Thieme, *Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya* (2015), 1–6; *Panumbalik kag Magpadayon!* (2016) 3–13; *Reversionism* (2000).

pagsambit, sang aton mga sala pagkatapos maluwas sa pribado lamang didto sa Dios nga Amay, kag mangin sa gilayon nga makabalik sa pagpakig-upod sa Iya (1 Juan 1:9).¹²

Ginpatumod sa Dios, ang panudlo sang Bibliya nahanungud sang pagpalukmay nagatudlo nga ang dugo ni Kristo nagpahamuut sang perpekto nga pagkamatarong kag katarungan sang Dios nahanungud sang tawo. (Mga Taga-Roma 3:25–26; 1 Juan 2:2; 4:10).

Sa Iya nga nagahigugma sa aton, kag nagpahilway sa aton halin sa aton mga sala pinaagi sa Iya dugo [*haima*]. Bugna 1:5b)

Ang indi pagkaperpekto sang tawo kag ang bug-os nga pagkaditakus indi na mangin balabag sa relasyon kaupod sa Dios. Si Ginoong Jesu-Kristo lamang ang takus, kag ang Iya makapalukmay nga paghalad para sa bahin sang katawhan nagadala sang kada isa sa idalum sang plano sang grasya sang Dios. Sa pagkamatuud, ang kabilogan nga plano sang grasya sang Amay nasakupan sang tanan nga hilway Niya himoon para sa tawo nga nakabasi sa krus.

Tungud sang pagpalukmay pinaagi sa dugo ni Kristo, ang Dios nga Amay sa karon hilway agud pakamatarungon ukon mapawalay sala ang bisan sin-o nga magtoo kay Kristo (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Ang pagpakamatarong isa ka legal, ukon minatarong, nga

12. Ini amo ang hanas nga pamaagi sang panumbalik. Sang ang tumuluo pribado nga nagaako sang iya mga sala didto sa Dios nga Amay, ang hukum sang Kinataasan nga Korte sang Langit, Siya nagahimo sang parehong butang sa tanan nga panahon; Siya nagapatawad sina nga mga sala kag nagatinlo sang tumuluo halin sa tanan nga ginhimong sayup (1 Juan 1:9). Tan-awa ang Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!*

pagbuhat sang Dios sa diin Iya ginapahayag ang tumuluo nga matarong tungud kay Siya nagpaangkon sang Iya kaugalingong perpekto nga pagkamatarong sa iya. Ang pagpakamatarong kag ang pagpaangkon nagasulbar sang palaligban sang tawhanong pagkamatarong sang tawo (Mga Taga-Roma 4:3).

Apang ang Dios nagapakita sang Iya kaugalingong gugma sa aton, nga samtang makasasala pa kita, si Kristo namatay [subong isa ka halili] para sa aton. Niyan mas labi pa, karon nga ginpakamatarong na pinaagi sa Iya dugo, maluwas kita halin sa kasingkal *sang Dios* pinaagi sa Iya. (Mga Taga-Roma 5:8–9)

Ang dugo ni Kristo nagapasad man sang panudlo sang Bibliya nahanungud sang permanente nga kahimtangan sang pagpakabalaan sa diin nagakinahanglan nga ang Dios malukmay sang wala pa mangin hilway agud ibutang ang tumuluo sa pagpakighiusa kay Kristo sa diin siya mahimong may ikasarang na agud magkinabuhi upod sa Iya sa walay katubtuban (1 Pedro 1:2).¹³

Gani si Jesus man, agud nga puwede magpakabalaan sang mga tawo pinaagi sa Iya

13. Sa tion sang kaluwasan ang taga ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan ginpasulud sa pakighiusa kay Kristo pinaagi sa bautismo sang Balaan Espiritu. Ang tumuluo nagapakig-ambit sang tanan nga ara kag iya ni Kristo, lakip ang kinabuhi nga walay katapusan (1 Juan 5:11–12); pagkamatarong (2 Mga Taga-Corinto 5:21); pagkapinili (Mga Taga-Efeso 1:3–4); ang madangatan na nga daan (Mga Taga-Efeso 1:5–6); ang pagkasinagup (Mga Taga-Galacia 3:26); pagkamanunubli (Mga Taga-Roma 8:16–17); pagkapari (1 Pedro 2:5, 9); pagpakabalaan (1 Mga Taga-Corinto 1:2); pagkaharianon (2 Timoteo 2:11–12). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 85–88.

kaugalingong dugo [*haima*], nag-antos sa gowa sang ganhaan. (Mga Hebreo 13:12)

ANG SILOT SANG SALA

Ginakinahanglan nga maagyan ni Jesu-Kristo ang krus agud nga matubus ang katawhan halin sa tiyanggihan sa ulipon sang sala. Apang ano bala nga klase sang kamatayon ang ginakinahanglan agud Siya mapatay nga puwede makabayad sang presyo nga ginakinahanglan sang Dios? Si Kristo kinahanglan mapatay sa parehong pamaagi nga si Adan napatay. Ang kamatayon nga dapat si Adan mapatay ginsiling na bisan sang wala pa siya nagpakasala.

“Apang sa kahoy sang pagkahibalo sang maayo kag malaut [nagarepresentar sang plano ni Satanas subong nagbatok sa plano sang Dios] indi ka magkaon, kay sa adlaw nga magkaon ka sa sini ikaw sigurado gid nga mapatay [sa espiritu].” (Genesis 2:17)

Ang berbo nga (*mut*), “mapatay,” sa pagkamatuud makit-an sa makaduha dira sa Hebreo nga teksto sang Genesis 2:17 kag literal nga ginbadbad “tagumatayon ikaw sigurado gid nga mapatay.” Apang sang si Adan nag-ingkit sa bunga, nga nagabale-wala sang magrasyahon nga pasidaan sang Ginoo kag nagasikway sang Iya plano, wala siya gulpi nga nalipong kag namatay. Sa pagkamatuud, si Adan nabuhi sa sulud sang 930 ka tuig pagkatapos sang iya kinaunahan nga sala (Genesis 5:5). Gani man, ini amo ang klaro nga ang pagpasidaan

sang Genesis 2:17 wala nagatumod sa lawasnon nga kamatayon. Sa baylo, ang gramatikanhong istraktura sang sini nga panghambal nagapatalupangud sang kabugaton sang kamatayon nga ginpahayag sang Dios.¹⁴ Kon si Adan ukon ang babayi indi magtuman sa pagdumili sang Ginoo, ang silot mangin sa gilayon kag grabe kaayo: espirituhanong kamatayon—bug-os nga pagkahamulag sa Dios. Ang bayad sa sala indi amo ang lawasnon nga kamatayon; ang bayad sa sala amo ang espirituhanon nga kamatayon.¹⁵ Si Adan kag ang babayi napatay sa espiritu sa tion nga nagkaon sila sang gindili nga bunga (Mga Taga-Roma 3:23; 5:12; 6:23). Busa ginakinahanglan nga si Jesu-Kristo magbayad sang presyo sang espirituhanong kamatayon.

Pagkatapos nadula ni Adan kag sang babayi ang ila relasyon sa Dios, tungud sang kahadlok gintilawan nila nga magtago halin sa Isa nga sa diin nalingaw sila sang dako kaayo nga pagkasuud kag sang adlaw-adlaw nga pakig-upod. Sa isa ka pagpaninguha agud bayaran ang ila pagkadula kag pagkadimatinumanon sa pagdumili sang Dios, ginsugdan nila paghimo ang Paghulag Kadahonan sang Higera—ang isa ka sistema sang tawhanong kaayo (Genesis 2:25; 3:7).¹⁶ Gintabonan nila ang ila pagkahubo

14. Ang gramatikanhong istraktura nga nagapakita sang dakong pagpatalupangud amo ang hingpit nga infinitive porma sang berbong *mut* nga nagauna sa may limitasyong porma sang *mut*. Tan-awa ang Ronald J. Williams, *Hebrew Syntax: An outline* (Toronto: University of Toronto Press, 1982), 37–38.

15. Ang lawasnon nga kamatayon amo ang kinatapusan nga resulta sang espirituhanong kamatayon, apang ang lawasnong kamatayon amo ang indi gid pareho sang espirituhanong kamatayon. Kon ang lawasnong kamatayon nangin pareho sang espirituhanong kamatayon, ang mga sakup sang katawhan mapatay tanan sa lawas sa tion sang pagkabun-ag sanglit nga kita tanan natawo nga patay sa espiritu.

16. Ang tawhanong kaayo amo ang bisan anong minaayong binuhatan nga nahimo sang isa ka ditumuluo ukon sang isa ka tumuluo nga ara sa idalum sang pagdumala sang makasasala nga kinaiya kag sa kalibutanong sistema ni Satanas. Ang tawhanong kaayo kag ang malaut nga kinaugali sang espirituhanong kamatayon ukon sang

sa pagpaninguha nga isibu sa Iya pagkamatarong kag katarungan. Apang ang Ila tawhanong kasulbaran bug-os nga ginsikway sang Dios.

Ang hingpit nga pagkamatarong sang Dios wala gid sang mahimo sa tawhanong pagkamatarong sang tawo; bisan pa ang pinakamaayo kag madungganong paghimud-os sang tawo indi gid makahaylo sa Dios (Isaias 64:6; Tito 3:5). Tungud kay ang Dios indi makapauyon-uyon sa Iya karakter, Iya lamang masikway ang espirituhanong patay nga katawhan. Ang palakat sang Dios nagatugot sang isa ka relasyon sa tunga sang tinuga kag Manunuga sa Iya mga pinat-ud nga panahon lamang.

Si Adan kag ang babayi parehong naggamit sang negatibo nga kabubut-on, parehong nagpanag-iyang sang makasasala nga kinaiya, kag parehong mga makasasala. Apang may ara sang kalainan sa pamaagi sang Ila pagpakasala: ang babayi nalimbongan, samtang ang lalaki nakahibalo nga nagpakasala kag gintuyo gid.

Kag *sini amo* nga indi si Adan *nga amo* ang nalimbongan, kondi ang babayi ang medyo nalimbongan, nagpakasala sang paglapas. (1 Timoteo 2:14)

Ang sala ni Adan sang pagkahibalo naghimo sa lalaki nga amo ang manugpaalinton sang kaliwat sang makasasala nga kinaiya pinaagi sa pagpanganak (Mga Taga-Roma 5:12). Ang makasasala nga kinaiya ni Adan nahimong aton makasasala nga kinaiya. Sa sina ang makasasala nga kinaiya ni Adan ginpaalinton pinaagi sa lalaki kag indi

pagkaunudnon. Ang tawhanong kaayo amo ang hanas nga pamaagi ni Satanas, ang kalautan, ang Iya pagpanginabuhi, Tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios* (2017) 72–73.

sa babayi nga ginpamatud-an pinaagi sa tagna kag sang kamatuuran sang birhen nga pagkabun-ag ni Jesu-Kristo (Isaias 7:14; Lucas 1:26–37).

Subong manugdumala sang kalibutan kag ang manugpangatubang, ukon pangulo sang gobyerno, sang katawahan, ang desisyon ni Adan agud magpakasala amo ang nangin desisyon agud magpakasala para sa aton tanan. Iya ginsigurado ang silot sang bilog nga katawahan tungud kay ang katawahan ara sa iya semilya (Mga Taga-Roma 5:12, 14–15).¹⁷ Sa tion sang aton lawasnon nga pakabun-ag, ang kinaunahan nga sala ni Adan ginpaangkon sa napormang kaliwat nga makasasala nga kinaiya sa aton. Ang sala ni Adan nahimong aton sala. Ginsilotan kita indi tungud sang aton kaugalingong kinaugalingong mga sala, kondi tungud sang kinaunahan nga paglapas ni Adan.

Busa kita natawo nga buhi sa lawas, apang patay sa espiritu—walay ikasarang nga makaangkon sang relasyon sa Dios. Kita mga natawo sa kon ano ang katumbas sa isa ka ulipon sa tiyanggihan sang sala. Patay sa espiritu kag bug-os nga malain, kita wala sa kahimtangan agud magbakal sang aton kaugalingong kahilwayan, ang pagbakal pa bala sang kahilwayan sang iban. Ang hilway lamang nga tawo ang makahimo magtubus sang isa ka ulipon, kag may ara sang isa lamang ka tawo nga bisan kasan-o makahimo ukon bisan kasan-o matawo sa gowa sang ulipon sang tiyanggihan sang sala—si Jesu-Kristo!

17. Ang nakasemilya sa kay Adan nagakahulugan nga ang bilog nga katawahan nangin epektibo nga ara sa kay Adan sang siya nagpakasala tungud kay ang tanan naghalin sa kaliwat niya; ini nagresulta sang bug-os nga pagkamalain sang tawo. Kita mga semilya ni Adan kag nagaambit sang iya pagkamahigko nga kinaiya.

Ang Birhen nga Pagkabun-ag kag ang Walay Sayup nga si Jesu-Kristo

Si Jesu-Kristo amo ang “semilya” sang babayi, indi sang lalaki (Genesis 3:15).¹⁸ Ang Dios naghimo sang isa ka malamilagro nga pagsangkap sang mapanganakong sa biology nga proseso agud tumanon ang saad nga si Kristo, ang semilya sang babayi, nga mahimong ang walay sala nga Manluluwas.¹⁹ Agud nga matawo nga wala sang makasasala nga kinaiya kag sa gowa sang tiyanggihan sang ulipon sang sala, ang Manluluwas indi puwede nga may tawhanong amay. Subong resulta, ang birhen nga pagkabun-ag mahimong importante gid kaayo. Parehong si Jose kag Maria nag-angkon sang mga makasasala nga kinaiya, apang tungud kay wala sang lalaki nga nalabot sa pagpanamkon sa kay Jesu-Kristo, wala sang napormang kaliwat sang makasasala nga kinaiya (Lucas 1:26–37).

Gani si Jesu-Kristo natawong tinuud nga pagkatawo, apang wala sing makasasala nga kinaiya kag pagpaangkon sang sala ni Adan. Natawo Siya nga buhi sa espiritu—*isa ka pinasahi nga pagkabun-ag!* Sa dugang, si Kristo may ara sang kabubut-on subong sang sa aton, kag ang hilway nga kabubut-on sang Iya pagkatawo nabutang

18. Thieme, *Ang Pagkaditumulo* (2016), 17–19.

19. Sa kabilogan nga mapanganakong proseso sang meiosis sa lalaki, ang biyentres ka mga chromosomes sang sperm nagapabilin nga nalamitahan sang makasasala nga kinaiya. Apang bisan pa sina, sa mapanganakon nga proseso sang meiosis sa babayi, ang makasasala nga kinaiya nahaboy sa polar bodies agud nga ang ovum hilway sa makasasala nga kinaiya. Sang ang ovum ginpasemilyahan sang sperm, ang ovum malamitahan sang makasasala nga kinaiya. Subong resulta, sa pag-umpisa sang nasemilyahan nga ovum, ang tagsa ka selyula sang sa biology nga kinabuhi nagaangkon sang makasasala nga kinaiya, luwas sa kay Jesu-Kristo. Tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 57–61.

liwat sa pagtilaw kon kaisa (Mateo 4:1–11). Apang bisan pa sina sa kabilogan nga trentay-tres ka tuig sang Iya kinabuhi, wala gid Siya nakahimo sang isa ka solong paghimo sang kinaugalingon sala—*isa ka pinasahi nga kinabuhi!* Si Adan *gintuga* nga buhi sa espiritu kag pinaagi sa iya kinaalam nahimong patay sa espiritu. Si Jesu-Kristo, ang ulihi nga Adan (1 Mga Taga-Corinto 15:45), amo ang nangin solong tawo nga bisan kasan-o *natawo* nga buhi sa espiritu kag nagkinabuhi nga wala sang kinaugalingong sala, apang bisan pa sina gintuyo Niya nga pilion ang magpalansang sa krus kag mapatay sa espiritu sa bahin sang tanang katawhan.

Tungud sang Iya birhen nga pagkabun-ag kag walay sayup nga kinabuhi, si Jesu-Kristo amo ang isa lamang nga takus agud magbakal sang aton kaluwasan. Sang gin-usisa sang Amay ang Iya kaugalingong Anak, sa pagkatinuud, Iya ginklaro pagsambit sa Iya, “Mabaton!” Ang perpekto nga persona ni Kristo kag ang Iya paghalili nga paghalad nagpaayaw-ayaw sa pagkamatarong kag katarungan sang Dios. Karon, ang kaluwasan para sa tanan nga katawhan posible na pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

ANG DUGO NI KRISTO SANG WALA PA ANG KRUS

Sa kabilogan sang tanan nga kasaysayan sang katawhan, halin sang pagpakasala ni Adan tubtub sa kapatapan sang Millennium, may ara sang isa lamang ka pamaagi sa kaluwasan—ang pagtoo sa kay Ginoong

Jesu-Kristo (Juan 14:6; Mga Binuhatan 4:12).²⁰ Ang mga tumuluo nga nagkinabuhi sang wala pa ang kamatayon ni Kristo nagalantaw sa palaabuton pinaagi sa pagtoo sa manug-abot nga Manluluwas, subong lamang sang mga tumuluo pagkatapos sang kamatayon ni Kristo naghunahuna sang nag-agi pinaagi sa pagtoo nahanungud sang makasaysayan nga krus. Apang sa paano bala nga pamaagi yadtong mga nagkinabuhi sang wala pa si Kristo mapatay didto sa krus maluwas pinaagi sa panghitabo nga wala pa nahitabo?

Nga kon kay sin-o ang Dios [ang Amay] nagpakita sa publiko [Jesu-Kristo] subong isa ka pagpalukmay sa [pinaagi sa] Iya dugo pinaagi sa pagtoo. *Ini amo* ang pagpakita sang Iya [ang sa Amay] pagkamatarong, tungud sang pagpaumud [pagpadugay sang paghukum] sang Dios ginpaligad Niya ang mga sala nga nahimo sang una pa [sang wala pa ang krus]. (Mga Taga-Roma 3:25)

Ang Mga Taga-Roma 3:25 nagapahayag nga ang Dios nagpauntat sang paghukum sang sala tubtub ang krus mahitabo. Iya “ginpaligad” ang tanang nahauna nga nahimong mga sala, sa paghulat sang kabug-osan sang panahon sang Siya magahukum na sang tanan nga mga sala sang kalibutan sa Iya kaugalingong perpekto nga Anak (Mga Taga-Roma 5:6). Sa sulud sang tatlo-ka-oras

20. Ang Millennium nagabutang sang isa ka literal nga panahon sang isa ka libo ka mga tinuig nga mag-umpisa pagkatapos sang Ikaduha nga Pagkari ni Kristo sa diin Siya magatuman sang tanan nga walay kondisyon nga mga kasugtanan sa Israel, ang pagdumala sa trono ni David, kag pagtukod sang pangbilog kalibutan nga paghidait kag perpekto nga palibot diri sa kalibutan (Isaias 11; 35; 65:17–25).

nga kalawigon sang panahon sa diin si Kristo ginhukman, ang kaluwasan natapos para sa tanan nga katawhan bisan kon sila nagkinabuhi sa nag-agi, sa karon, ukon sa palaabuton.

Sa bilog nga kasaysayan sang katawhan wala gid sang isa ka tawo nga wala nakabaton sang kahigayonan agud ipahayag ang pagtoo sa Manluluwas.²¹ Ang Balaan nga Kasulatan nagasiling nahanungud kay Abraham, “Niyon siya nagtoo [pinaagi sa pagtoo lamang] sa GINOO [Yahweh, ang Ikaduha nga Persona sang Tatlo ka mga Persona sang Isa ka Dios];²² kag Siya nag-isip sini sa iya subong pagkamatarong” (Genesis 15:6; cf, Mga Taga-Roma 4:3). Ang Dios pirmi nagasangkap sang pahibalo nahanungud sang Maayong Balita sa bisan kasan-o kag kon sa diin may positibo nga kabubut-on.

Sa kabilogan sang mga siglo sang wala pa ang krus, si Jesu-Kristo ginpakilala na pinaagi sa mga paghalad sang sapat sang Daan nga Katipan. Ang mga paghalad gingamit agud itudlo ang mga panudlo sang Bibliya nahanungud sang kaluwasan kag panumbalik. Bisang wala pa ang Iya unang pagkari, ang dugo naglarawan sang trabaho sang Manluluwas.

Mga Paghalad sang Sapat

Sang wala pa ang krus kag ang pagbug-os sang ca-

21. Thieme, *Ang Pagkaditumuluo*.

22. Ang Ginoo ginpahayag sa Daan nga Katipan sa idalum sang balaanon nga Tetragrammaton. Ang *Yahweh* amo ang ngalan sa diin ginkilala sang Israel ang Ikaduha nga Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios. Sa lain nga konteksto, ang *Yahweh* nagatumod sa Dios nga Amay ukon sa Balaan Espiritu. Tungud sang dakong pagtahod ang mga Hudiyo wala gid nagasambit sini nga ngalan; sa baylo, ang Ginoo gintawag nga (*Adonai*)

non sang Balaan nga Kasulatan, ginmando sang Dios ang pat-ud nga mga ritwal subong ang mga pagpahayag sang pagsimba kag subong mga bulig sa paghanas para sa pagpanudlo sang Iya plano sang grasya sa mga tawo nga mga kadamoan walay kahibalo. Nag-umpisa ang kinaunahan gid nga paghalad sa gilayon pagkatapos sang pagpakasala sang tawo (Genesis 3:21), nagpadayon pinaagi sa mga halad sang pamilya (Genesis 4:4; 8:20; 22:1–14), kag sa kadugayan nahimo sa porma sang Lebitanhong mga halad (Levitico 1—5), kag sa espesyal nga balaang-adlaw nga mga halad sa Israel (Levitico 23), ang pagpaagay sang dugo sang sapat nga nagpakita sang palaabuton, ang paghalili nga paghalad sang manug-abot nga Manluluwas.²³

Ang inosente nga dugo sang sapat amo ang nasibo nga paglaragway sang isa ka kinabuhi nga ginhatag para sa bahin sang iban tungud kay ang dugo sang sapat amo ang kinabuhi sini. Kon ang Balaan nga Kasulatan ang nagasiling nga “ang kinabuhi [*nephesh*] sang unod ara sa dugo” Levitico 17:10–14), ang konteksto nagatumod sa lawasnon nga kinabuhi sang ginahalad nga sapat. Ang Hebreo nga pulong *nephesh* kon kaisa nagakahulugan sang “kinabuhi” kag kon kaisa “kalag,” apang kon gingamit sa mga sapat, ini nagakahulugan sang kinabuhi. Kon nagatumod sa tawo, ang *nephesh* puwede badbaron nga “kalag” ukon “ang sa sulud nga tawo” (Genesis 2:7). Tungud kay ang mga sapat wala nagaangkon sang kalag, ang sentro sang kinabuhi sang sapat ara sa lawasnong dugo sini.²⁴

23. Thieme, *Levitical Offerings* (2004).

24. Ang kalag amo ang laragway sang Dios sa katawhan (Genesis 1:26–27; cf. 2:7). Sa tanan sang mga tinuga sang Dios wala gid sang iban nga ginsiling nga hinimo sa laragway sang Dios. Gani, ang tawo pinasahi sa iya pagpanag-iya sang kalag. Tan-

Apang bisan pa sina, ang sentro sang kinabuhi sang tawo amo ang kalag nga nagapuyo sa iya lawas. Samtang ini amo ang tinuud nga ang isa ka tawo puwede ‘mapatay sa pagkahubas sang dugo,’ sa pagkatinuud siya mapatay sa lawas kon ang iya kalag mapuwersa pagowa sa iya lawas tungud sang sobrang pagkahubas sang dugo kay sa masarangan sakdagon sang iya lawas. Busa, ang katapusan sang tawhanon nga kinabuhi amo ang pagkahamulang sang kalag (kag, sa kahimtangan sang isa ka tumuluo, sang iya tawhanong espiritu) halin sa iya lawas.²⁵

Ang indi lawasnon nga kalag, nasakupan sang panghunahuna, kabubut-on, pagkahibalo sa kaugalingon, kag sang konsensya, nagapahayag sang kaugalingon sini pinaagi sa proseso sang paghunahuna sang unudnon nga utok.²⁶ Kon ang utok mag-untat na sang pagpanghikot, ang kalag wala na dira nagapuyo. Busa, ang electroencephalogram (EEG), nga nagasukod sang electrical nga mga hinali sang makusog nga paghandum nga nahimo sa utok, indi ang electrocardiogram (EKG), nga sa diin nagasukod sang pagpitik sang tagiposoon, amo ang tinuud nga talaksan sang tawhanong kinabuhi ukon kamatayon. Ang tagiposoon puwede mag-untat

awa ang Thieme, *The Origin of Human Life* (1994), 3–7.

Para sa dugang nga pahibalo sa pamulong nga *nephesh* subong “kinabuhi” kag “kalag,” tan-awa ang Francis Brown, S. R. Driver, and Charles A. Briggs, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* (Oxford: Clarendon Press, 1951), 659; U. Cassuto, *A Commentary on the Book of Genesis*, trans. Israel Abrahams (Jerusalem: Magnes Press, The Hebrew University, 1961), 1:106; Vine, *Vine’s Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*, 237–38.

25. Ang tumuluo trichotomous—siya may ara lawas, kalag, kag tawhanon nga espiritu (1 Mga Taga-Tesalonica 5:23; Mga Hebreo 4:12). Ang tawhanong espiritu gindisenyo sang Dios agud maghimo sang espirituhanong mga tumalagsahong panghitabo ukon kahimtangan nga puwede mahangpan (1 Mga Taga-Corinto 2:12). Ini ginhatag sa taga ka tumuluo sa tion sang kaluwasan kag amo ang puloy-an para sa pagpaangkon sang kinabuhi nga walay katapusan. Tan-awa ang Thieme, *Ang Balabag*, 11–13.

26. Thieme, *Ang Plano sang Dios* (2014), 6–9.

sing bug-os, kag ang kalag puwede nga ara gihapon sa lawas. Kasami ang mga doktor puwede magpapatik liwat sang tagiposoon kag magpaaktibo sang pulso pinaagi sa electric nga pagpakibot, sa pagmasahe sang tagiposoon, ukon sang pipila ka mga iban pa sang hanas nga mga pamaagi. Apang sa makaisa nga ang EEG nagarehistro sang negatibo ang utok patay na, kag bisan pa nga ang tagiposoon puwede magpadayon sa pagpatik, ang kalag naghalin na sa lawas kag ang tawo patay na.

Apang sa sapat, matapos na ang kinabuhi kon ang dugo nagabulag halin sa lawas kag ang tanan nga lawas-nong pagpanghikot maguba. Ang dugo sang mga turo nga baka, mga kanding, kordero, ilahas nga mga salam-pati, kag taren nga mga salampati nga gingamit sa mga halad gani amo ang literal, pula nga likido nga nagporma sang kinabuhi sang sapat nga ginpaagay sa kamatayon sini. Ang tutonlan sang sapat ginhiwa agud paagayon ang literal nga dugo sini. Sang ang dugo nagailig pagowa sa pinakapunoan nga ugat kag ang tagiposoon sang sapat nag-untat na sang pagpatik, amo na ina ang tinuud nga tanda sang kamatayon sang sapat. Dason, ang kinabuhi sa dugo sang sapat gintipon kag gindala pinaagi sa ma-detalye nga mga ritwal nga naglaragway sang trabaho ni Kristo para sa kaluwasan. Gin-updan sang pagpaat-hag sang pari, ini nga mga ritwal mga klarong pagpaha-yag sang mga pagpaanggid nga nagapakita sang matuud nga kahulugan sang mga panghitabo nga mahitabo didto sa krus. Ang dugo sang sapat amo ang isa ka perpekto, makit-an, nga bulig sa pagpanudlo.

Samtang ang mga tawo indi makakita sang sa akto nga palaabutong paghukom sang Dios sang mga sala, ang kamatayon sang sapat amo ang nangin maathag nga panan-aw! Ang sapat didto sa altar nagahalili kay Kristo

didto sa krus. Ang lawasnon nga kamatayon sang sapat nagapakita sang espirituhanong kamatayon ni Kristo. Ang mga paghalad sang dugo amo ang landong, ang pagpaanggid nga nagahalili sang pagkatinuud sang mga panghitabo didto sa krus.

Kay ang Kasugoan, sanglit nga may ara sang landong *lamang* sang maayong mga butang nga palaabuton *kag* indi ang mismong porma sang mga butang, indi gid mahimong sa parehong mga paghalad sa kada tuig, nga ila padayong ginahalad, ang makahimo nga perpekto sa mga nagapalapit. (Mga Hebreo 10:1)

Napasad subong bahin sang Kasugoan ni Moises, ang mga paghalad sang sapat sa mismong mga kaugalingon sini indi gid sarang makasangkap sang kaluwasan. Wala gid sang bisan isa ang nakaagum sang kaluwasan pinaagi sa pagtipig sang bisan anong bahin sang Kasugoan, bisan kon ini amo ang Napulo ka mga Kasugoan sang Kodigo sang Kahilwayan (Codex I), ang pangkatilingban kag politikanhon nga mga balaod sang Kodigo sang Katukuran (codex III), ukon ang mga ritwal sang Kodigo sang Pagkaespirituhanon (codex II).²⁷ Imbis sang pagsangkap sang kaluwasan, ini nga mga ritwal nagporma sang isa ka kompletong landong sang Kristolohiya. Pinaagi sa pagliwat-liwat, ang mga ritwal nagpahinumdom sa mga Hudiyo nga sila mga makasasala kag nagtudlo sa ila agud pakamahalon ang walay kapareho nga Manluluwas kag sang Iya trabaho para sa ila bahin.

Ngaa bala ang tanan nga dugo? Ngaa man nga ang

27. Thieme, *The Divine Outline of History*, 32-34, 40, 61-63.

Dios nagpatukod sang subong nga sistema sang ritwal sa pagpaagay sang madamo nga dugo? Ang sabat: agud ilarawan ang presyo sang pagpalukmay. Ang pagpanglapas kag pagpaagay sang dugo nga naglabot sa Lebitanhon nga mga halad mga gindisenyo agud kibuton ang mga manugpanilag padulong sa pagkilala sang pagkatinuud sang pagkalig-on sang karakter sang Dios.

Ang pagkamatarong kag katarungan sang Dios kinahanglan maayawan. Ang Dios sa Iya dalayawon kaayo nga himaya indi gid makapauyon-uyon sang bisan anong hiyas sang Iya karakter, indi bisan sa tunga sang pinakagamay nga punto. Kon Iya himoon, indi Siya mangin Dios. Ang tanan nga butang nga ginahimo sang Dios kinahanglan nga ara lang gid sa tagsa ka detalye kag nagatipig sa perpekto nga mga talaksan sang Iya pagkamatarong. Tungud kay ang pagkamakasala sang tawo wala nagapauyon sa divine nga mga talaksan, ang pagkamatarong sang Dios nagakinahanglan sang paghukom.

Ang paghimud-os nga kamatayon sang inosente nga sapat nagpauntat sang tanan nga pagkatam-is kag pagkamabinatyagon kag nagahaboy sang grabeng kasanag sa hingpit nga mga talaksan sang Dios. Ang kamatayon sang sapat naghatag sa mga manugpanilag sang isa ka pasiplat sang makakilibot nga bili sang makapaayaw-ayaw nga pagkinahanglan sang indi sa-rang malapas nga pagkamatarong kag katarungan sang Dios. Si Jesu-Kristo magabayad sang presyo nga ginkinahanglan sang divine nga katarungan. Siya maga-antos subong “ang kordero sang Dios nga nagakuha sang sala sang kalibutan!” (Juan 1:29).

ANG LEBITANHON NGA MGA HALAD

“Ihambal sa mga kaanakan sang Israel kag isiling sa ila, ‘Kon ang bisan sin-o nga tawo sa inyo magdala [*qarab*] sang halad [*qorban*] sa GINOO, dalha ninyo ang inyo halad nga mga sapat halin sa kabakahan ukon halin sa panong.’” (Levitico 1:2)

Samtang ang tanan nga Israel puwede makatan-aw kag magtoon halin sa mga paghalad nga gindala sang iban, ang tagsa ka Hudiyong ginkinahanglan magdala sang kinaugalingong halad sa Ginoo. Ang Hebreo nga pulong para sa “dala” amo ang “*qarab*” nagakahulugan sang “magpalapit, magpangabay.” Ang Hebreo nga panghi-ngalan *qorban*, “halad,” amo ang halin sa parehong gin-halanan subong ang berbo. Ang Greyigong katumbas amo ang (*corban*), ang isa ka pagbaylo sang mga letra halin sa *qorban* (Marcos 7:11). Parehong ang *qorban* sa Hebreo kag ang *corban* sa Griyego amo ang palaagihan agud magpangabay sa Dios. Gani subong resulta, ang Lebitanhon nga mga halad nagrepresentar sang gugma kag grasya sang Dios nga nagsangkap sang palaagihan sa diin ang makasasala, ang nagpakasala nga tawo puwede magkadto sa Iya pinaagi sa paghalili nga espi-rituhanong kamatayon ni Ginoong Jesu-Kristo (Mga Binu-hatan 4:12).

Apat halin sa lima ka Lebitanhon nga mga halad nga awtorisado sang Kasugoan ni Moises nagakinahanglan sang pagpaagay sang dugo sang sapat (Levitico 1—6). Ang duha sang lima, amo ang halad sa sala (Levitico 4:2—25) kag ang halad sa paglapas (Levitico 5:1—6:7), nagpakita sang trabaho ni Kristo nga may kaangtanan sa

pagpanumbalik (1 Juan 1:7–10). Ang nabilin nga tatlo ka mga seremonya nagtudlo sang pat-ud nga mga panudlo sang Bibliya nahanungud sang kaluwasan. Ang sinunog nga halad (Levitico 1) ngapatalupangud sang trabaho ni Kristo sa pagpalukmay. Ang dulot nga halad (Levitico 2) nagtudlo man sang pagpalukmay, apang ining walay dugo nga halad nagpakita sang perpekto nga persona ni Jesu-Kristo. Ang halad sang paghidait (Levitico 3) gintawag man para sa pagpaagay sang dugo, apang sa sini nga panahon may ngapatalupangud sa panudlo sang Bibliya nahanungud sang pagpasag-uli sang buut.²⁸

GINDALA NGA HALAD	AGUD MAGREPRESENTAR
SINUNOG	KALUWASAN Paglukmay: Trabaho ni Jesu-Kristo
DULOT (wala sang dugo)	KALUWASAN Paglukmay: Persona ni Jesu-Kristo
PAGHIDAIT	KALUWASAN Pappasag-uli sang Buut
SALA	PANUMBALIK
PAGLAPAS	PANUMBALIK

LEBITANHON NGA MGA HALAD

ANG SINUNOG NGA HALAD

Ang sinunog nga halad, nga naglarawan sang kaluwasan pinaagi sa pagpaagay sang dugo, puwede nga halin sa bisan diin sang tatlo ka mga ginhalinan: “halin sa kahayupan” (Levitico 1:2–9), “halin sa panong” (Levitico 1:10–13) ukon “sa mga pispis” (Levitico 1:14–17). Ang

28. Thieme, *Levitical Offerings*.

kada tipo sang sapat nagapatalupangud sang pipila ka aspeto sang paglukmay. Sa tanan nga mga kahimtangan ang sapat ginakinahanglan nga mangin “isa ka lalaki nga wala sang depekto,” kaangay lamang kay Kristo nga wala sang depekto (Levitico 1:3, 10). Ang sari-sari nga mga sapat nga mga mabaton nagtugot sa mga tumuluo sang bisan anong kahimtangan sang palangabuhian agud makadala sang halad sa Ginoo. Bisan ang pinakaimol makasarang sang isa ka salampati ukon ilahas nga salampati. Ini nga kasangkapan naglarawan sang grasya sang Dios sa pagka-andam pirmi sang kaluwasan para sa tanan.

Ang Hudiyong tumuluo nga nagdala sang halad naghimo sini halin sa iya kaugalingong hilway nga kabubut-on (Levitico 1:2) subong ang pagpahayag sang iya ditakus nga positibong kabubut-on didto sa Manluluwas. Sila nagtan-aw paabante didto sa manug-abot nga Mesiya; sila nakahangup nga ang dugo sang sapat amo ang “isa ka landong *lamang* sang maayo nga mga butang nga maabot” (Mga Hebreo 10:1). Apang bisan pa sina, ang seremonya nga ginhiwat wala sang tinuud nga ginapakahulugan para sa ditumuluo tungud kay ang ritwal nga wala sang pagkatinuud walay kahulugan.

Ang tinday nga toro nga baka “halin sa kahayupan” amo ang isa ka laragway ni Jesu-Kristo subong isa ka sulogoon. Ang Ginoo mahimong tinuud nga tawo, “nga may porma sang ulipon, nga ginhimo nga kaangay sang mga tawo” (Mga Taga-Filipos 2:7b). Ang “toro nga baka nga walay depekto” (Levitico 4:3) naglarawan nga ang pagkaperpekto sang nagpakatawo nga persona ni Kristo nagpaayaw-ayaw sa pagkamatarong sang Amay. Didto sa krus si Ginoong Jesu-Kristo magahalad sang Iya kaugalingon agud hukman para sa mga sala sang

kalibutan agud nga paayawan ang katarungan sang Amay (Isaias 53:9; cf, Mateo 26:39, 42; Mga Hebreo 9:14; 10:1–14).

Ang makusog, may perpektong maayong panglawas, nga tinday nga torong baka gindala sa “ganhaan sang layanglayang sang tiliponan.” Ang masimbolo nga pagbalhin sang mga sala halin sa makasasala pakadto sa walay sala nga sapat amo ang ginhimo sa ritwal sang ang kamut sang manughalad ginbutang sa ulo sang toro nga baka (Levitico 1:3–4). Ang mga sala sang manughalad mga ginkilala kaupod sa sapat nga pagapatyon sa iya bahin, subong nga Siya “ang nakahibalo nga walay sala” amo ang ginhimo nga “sala sa aton bahin, agud nga kita puwede mahimong ang pagkamatarong sang Dios sa Iya” (2 Mga Taga-Corinto 5:21).

“Kag ibutang niya ang iya kamut sa ulo sang sinunog nga halad, agud nga ini basi pa lang mabaton [*ra’ah*] para sa iya agud maghimo sang pagpamayad [*kapar*] sa iya bahin.” (Levitico 1:4)

“Ini basi pa lang mabaton” amo ang halin sa Hebreo nga berbo *ra’ah*, nagakahulugan nga “magkalingaw sa, magkawili sa.” Nga ara sa *niphal* stem ini nagakahulugan “agud magrasyahong batonon,” kag subong resulta, “ang sinunog nga halad mangin magrasyahong mabaton sang Dios.” Ang sinunog nga halad naglarawan sang Unang Persona sang Tatlo ka mga Persona sang Isa ka Dios, ang Dios nga Amay, nga nagabaton sang pagpalukmay nga trabaho sang Iya Anak didto sa krus. Ang berbo *kapar* nagakahulugan “agud tabonan, agud taklapan, agud himoon ang pagbayad.” Makita diri sini ang piel

(intensive) infinitive, ini nagapahayag sang pagkakusog sang palaabuton nga paghalad ni Kristo. Pinaagi sa Iya espirituhanon nga kamatayon si Jesu-Kristo magatabon, ukon maghimo sang pagbayad para sa, aton mga sala.

Pagkatapos nga ang toro nga baka amo ang ginkilala tungud sa mga sala sang manughalad, utdon sang matalum nga kutsilyo ang pinakapunoan nga ugat nga mangin kabangdanan sang makusganon, nagahimud-os nga sapat agud bumbahon pagowa ang dugo sa iya kaugalingon nga lawas. Ang nagapiswit nga dugo nga sa madali lang kaayo nga tion nagtabon sa manughalad, sang pari, sang altar, kag sang duta amo ang makadalayaw nga pagpakita sa mga Hudiyo sang bili sang paghalili sa pagbayad—ang espirituhanon nga kamatayon ni Kristo didto sa krus. Sang ang Mga Hebreo 9:22 nagasiling nga “kon wala sang pagpaagay sang dugo wala sang pagpatawad,” ginhimo sang manunulat nga ang dugo sang sapat nga ginsugo sa Kasugoan makit-an. (Mateo 26:28). Ang konteksto sang dalanon may kaangtanan sa mga paghalad sang dugo sa ila pagtuman sa pagkatinuud ni Kristo.

Samtang ang ritwal nagpadayon, ang tinday nga toro nga baka nasunog.²⁹

Niyan pagapanitan niya ang sinunog nga halad kag hiwaon sa mga binahinbahin sini. Kag ang mga anak ni Aaron ang pari magbutang sang kalayo sa altar kag maghapnig sang gatong sa kalayo. Dason ang mga anak ni Aaron, ang mga pari, magahapnig sang mga binahinbahin, ang ulo, kag ang sapay sa ibabaw sang gatong nga sa diin ara sa kalayo

29 Thieme, *Levitical Offerings*, 19–30.

nga ara sa altar. Apang ang mga kasudlan sini, kag ang mga tiil sini iya pagahugasan sang tubig.” (Levitico 1:6–9a)

Ang espesyal nga mga ginatudlo para sa dugang nga mga bahin sang toro nga baka, “ang mga kasudlan sini” kag “ang mga tiil sini,” amo ang mga ginmando sa bersikulo 9a. Una, ginhugasan sila sang tubig nga gindala halin sa labador nga saway. Ang labador nga ginbuta sang tubig para sa pagpanglimpyo nga seremonya sang mga pari sa pagtipig sang sugo sang Dios nga “si Aaron kag ang iya mga anak magahugas sang ila mga kamut kag ila mga tiil sa sini” (Exodo 30:19). Ang tanan nga “magdala sang mga suludlan sang Ginoo” kinahanglan limpyo (Isaias 52:11; cf. Mga Taga-Efeso 5:18, 26; Mga Hebreo 10:22); amo ina, ginakinahanglan nga sila ara sa pagpakig-upod sa Dios. Masimbolo nga ini nagatudlo sang importansya sang pagtuad sang sala. Ang panumbalik kinahanglan pirmi mauna sa pagsimba.

Dason, ang dugang nga mga bahin sang toro nga baka ginsunog man.

“Kag ang pari magahalad sa aso sang tanan sini sa ibabaw sang altar para sa isa ka sinunog nga halad, ang halad pinaagi sa kalayo sang isa ka maamyon nga hamot didto sa GINOO.” (Levitico 1:9b)

Ang pagsunog amo ang nanging isa ka laragway sang divine nga paghukum sang mga sala sa kay Kristo. Tungud sang sa kalayo nga paghukum, ang nagapangalisngaw nga aso nanging isa ka “maamyon nga hamot” didto sa Dios nga Amay, nga nagapakita sang iya pagpaayaw-

ayaw sa trabaho sang Anak.

Ang mga halad “halin sa kahayupan” nagtudlo man sang soteriology. Ang tanan sining mga sapat ginkilala kaupod sa mga sala sang manughalad kag ginpatay agud ilarawan ang paghalili nga paghalad ni Kristo. Ang karnero ukon ang kanding (Levitico 1:10) nagpakilala kay Kristo subong ang kwalipikadong manugdala-sang-sala (Juan 1:29). Ang kanding nagpatalupangud sang mga sala nga pagadalhon sang Mesiyas didto sa krus, samtang ang karnero amo ang lain pa gid nga laragway sang paghalili nga paghalad sang perpekto, walay sala nga pagkatawo para sa diperpekto, makasasala nga katawhan. Ang mga pispis nagpuntirya sang ila pagtalupangud sa kay Kristo subong ang nabanhaw nga Dios-tawo.

Ang ilahas nga salampati nagarepresentar sang pina-kataasang pagkaperpekto, ang pagka-Dios sang Mesiyas, apang sanglit nga ini gindala subong isa ka paghalad, mas labaw pa kay sa lya pagka-Dios ang makit-an. Ang sinunog nga halad halin sa mga pispis naglaragway sang hypostatic union: si Jesu-Kristo amo ang wala naibanan nga pagka-Dios kag tinuud nga pagkatawo nga nahiusa sa isa ka persona sa walay katapusan.³⁰ Ang salampati magapaagay sang dugo sini kag pagasunugon, apang ini nga halad nagasentro sang pagtalupangud sa kon ano ang mahitabo pagkatapos nga ang kaluwasan mahimong natapos nga kamatuuran. Si Jesu-Kristo lamang ang nabanhaw halin sa minatay, nagkayab sa langit, kag naglingkod sa pinakamataas nga himaya kag dungog sa tuo nga kamut sang Amay.³¹

30. Thieme, *Ang Pagkatinud-anon sang Kristohanon* (2019), 218–20; *The Divine Outline of History*, 37–39.

31. Ang tanan nga mga tumuluo nga namatay sang wala ang pagkabanhaw kag pagkayab ni Kristo nag-upod sa lya sa langit, apang sila indi makabaton sang ila

Pinaagi sini kita ginpakabalaan pinaagi sa halad sang lawas ni Jesu-Kristo sa makaisa lamang para sa tanan. Kag ang tagsa ka pari nagatindog sa kada adlaw nga nagapangalagad kag nagahalad pirmi sang parehong mga paghalad, nga sa diin indi gid makakuha sang mga sala; apang Siya, nga nagahalad sang isa ka paghalad para sa mga sala para sa tanan nga panahon, NAGLINGKOD SA TUO NGA KAMUT SANG DIOS. (Mga Hebreo 10:10–12)

Ang pagbaton sa aton Manluluwas didto sa langit amo ang kinatapusan nga pamatuud nga ang Iya trabaho didto sa krus nanging bug-os nga epektibo, nga ang Dios nga Amay napalukmay sa makaisa lamang kag para sa tanan, kag sa sina ang mga tumuluo ginpasaligan sang lawason nga pagkabanhaw (Juan 11:25).

Ang makatalaka nga kasingkal sang Dios batok sa imo mga sala kag sang akon kaupod sadtong sa bilog nga kalibutan, lakip ang mga sala sang tagsa ka Hudiyo nga bisan kasan-o nagpalapit nga may halad, nabaton ni Ginoong Jesu-Kristo sa sulud sang Iya pinakaulihing tatlo ka oras didto sa krus. Ang Iya masakit kaayo nga kasakit sang pagkahamulag sa Amay, ang kasakit nga mas grabe pa kaayo kay sa bisan ano nga butang nga puwede handurawon, ginpakita gid pinaagi sa makahas, mapintas nga mga kamatayon sang sining bililhon, inosente, kag walay kasaypanan nga mga sapat. Wala sang Hudiyo nga tumuluo ang makalipat sa sining makahaladlok nga mga eksena nga mga ginliwatliwat pirmi. Ang pagpaagay

sang dugo, sa sining duha ka detalye sang seremonya kag sa pagkakibot sa pagpatuman, gindisenyo agud sa permanente nga pag-imprensa sang panudlo sa Bibliya nahanungud sang pagpamayad sa mga kalag sang mga manughalad kag sang mga nagaralantaw man.

ANG ADLAW SANG PAGPAMAYAD

Sa pagdugang sa mga kada adlaw nga mga halad kag sang mga paghalad nga mga ginhalad sa panahon sang lati, ang mga Hudiyo nagdala sang espesyal nga mga halad sa balaan nga mga adlaw. Ining mga adlaw sang piyesta naglakip sang Paskwa, Tinapay nga wala sang Lebadora, Unang mga Bunga, Pentekostes, mga Trumpeta, Pagpamayad, kag mga Tabernakulo (Levitico 23). Ang kada piyesta nag-angkon sang dako kaayo nga kahulugan sa pagtolon-an, apang ang mas labaw kay sa tanan sa ila, ang Adlaw sang Pagpamayad amo ang nangin labing malinong (Levitico 16; 23:26–32).

Ang *yom hakkippurim*, ukon mas naandan nga *Yom Kippur*, sa literal nagakahulugan sang “ang Adlaw sang Pagtabon.” Ini amo lamang ang adlaw sa diin ang mataas nga pari gintugotan nga magsulud sa Balaan sang mga Balaan sang Tabernakulo ukon Templo pagkatapos ini ginpatukod. Bisan pa sa Adlaw sang Pagpamayad, siya makasulud lamang pagkatapos nga siya nakadala na sang halad sa bahin sang iya kaugalingon nga mga sala (Levitico 16:13).

Duha ka mga paghalad ang mga ginkinahanglan sa sining mataas nga balaang adlaw; ang tinday nga toro nga baka subong ang sala, ukon pagpanumbalik, ang halad para sa mataas nga pari kag isa sa duha ka mga kanding subong ang halad sang pagpanumbalik para sa

mga tawo. Una, ang mataas nga pari naghalad sang toro nga baka sa saway nga altar subong ang halad para sa iya kaugalingon. Ang dugo gintipon sa labador kag dalon nga nangalihid sa dako kaayo nga kurtina pakadto sa Balaan sang mga Balaan. Didto ginwisik ini sa lingkoran sang kalooy (Levitico 16:6–14).³²

Si [Jesu-Kristo] nga Amo ang ginpakita sa publiko sang Dios [nga Amay] subong ang pagpalukmay [*hilasterion*, “lingkoran sang kalooy”] sa iya dugo. (Mga Taga-Roma 3:25a)

Ang Griyego nga pulong para sa pagpalukmay, *hilasterion*, sa Mga Taga-Roma 3:25 kag Mga Hebreo 9:5 kag ang Hebreo nga pulong, (*kapporet*), sa Exodo 25 kag Levitico 16, ining duha literal nga nagakahulugan “lid,” ukon “tabon,” kag nagatumod sa lingkoran sang kalooy sa ibabaw sang arka sang kasugtanan.³³ Ang arka amo ang kahon nga kahoy nga gintaptapan sang bulawan nga nagtindog sa Balaan sang mga Balaan. Ang kahoy nga kasya nagasimbolo sang pagkatawo ni Kristo; ang bulawan, sang iya pagka-Dios. Ululupod ini nga mga materyales nga nagarepresentar sang hypostatic union sang Dios-tawo.

Ang arka may unod nga tatlo ka mga butang: ang kulon sang manna, ang sungkod ni Aaron nga nagapanalingsing, kag ang mga malapad nga bato nga nasulatan sang Kasugoan (Mga Hebreo 9:4). Ang kada isa sini nga mga butang nagarepresentar sang sala: ang malapad nga mga bato sang Kasugoan amo ang mga pahinumdom

32. Thieme, *Levitical Offerings*, 71–78.

33. Vine, *Vine's Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*, 10, 405.

sang mga paglapas sang Israel sang Kasugoan ni Moises kag sang kasal-anan batok sa awtoridad sang Dios; ang sungkod ni Aaron nagpakita sang pagsikway sang plano sang Dios nahanungud sang awtoridad sang Lebitanhon nga pagkapari; kag ang kulon sang manna amo ang pahinumdom sang pagsikway sang tawo sang divine nga kasangkapan.

Ang lingkoran sang kalooy nagtabon sang mga simbolo sang sala sa arka. Sa kada punta sang lingkoran sang kalooy nagtindog ang bulawanon nga dagway sang isa ka kerubin. Ang isa nagrepresentar sang perpekto nga pagkamatarong sang Dios; ang sa pihak, sang Iya hingpit nga katarungan. Ang pagkamatarong kag katarungan nagtamay sang sala kag nagasilot sini. Apang makaisa sa isa ka tuig sa Adlaw sang pagpamayad, ang dugo sang tinday nga toro nga baka ginwisik sa ibabaw sang lingkoran sang kalooy subong isa ka pagtabon para sa sala. Sang ang pagkamatarong kag katarungan sang Dios nagtamay sa lingkoran sang kalooy, Iya nakit-an indi ang pagkamakasala sang tawo nga nagrepresentar sang mga unod sang kahon, kondi ang nagpamayad nga dugo sa diin ginwisik sa ibabaw sang tinaptap nga bulawan. Ang dugo nagsimbolo sang nakompleto nga trabaho ni Kristo nga nagatabon sang mga sala sang mataas nga pari. Ini nga seremonya sang paghalad sang dugo naglaragway sang pagkanaayawan sang pagkamatarong kag katarungan sang Dios.

Dason ang mataas nga pari maggowa kag maghalad sang isa sang mga kanding subong ang halad para sa mga tawo. Nga nagadala sang dugo sang kanding nga nasulud sa yahong, siya nagsulud sa Balaan sang mga Balaan sa ikaduha nga tion kag sa liwat nagwisik sang dugo sa ibabaw sang lingkoran sang kalooy (Levitico

16:15–16). Ang nagtabong-dugo sa lingkoran sang kalooy naglaragway sang dugo ni Kristo subong ang tinuud nga tabon para sa mga sala sang tanan nga Israel, kag, sa pagkamatuud, para sa tanan nga katawhan.

Pinaagi lamang sa masimbolo nga dugo sang mga sapat makahimo ang mataas nga pari bisan sa pagsulud sa Balaan sang mga Balaan. Apang sang si Jesu-Kristo ginhukman didto sa krus, ang malapad kaayo nga belo nga nagabalabag sa alagyan pakadto sa Balaan sang mga Balaan gingisi sang Dios halin sa ibabaw pakadto sa idalum (Mateo 27:51; Marcos 15:38; Lucas 23:45). Ang napihak nga kurtina nagsimbolo sang pagkakuha sang balabag sa tunga sang Dios kag tawo pinaagi sa dugo ni Kristo.

Kag indi pinaagi sa dugo sang mga kanding kag mga tinday nga toro nga baka [ang mga paghalad sa Adlaw sang Pagpamayad], kondi pinaagi sa Iya kaugalingon nga dugo, Siya [Kristo] nagsulud sa balaan nga duug [sa presensya sang Amay] sa makaisa lamang, nga nagtigayon sang walay katapusan nga pagtubus. (Mga Hebreo 9:12)

Sa panahon sang pagpakatawo, si Jesu-Kristo wala gid nagsulud sa landong sang Balaan sang mga Balaan sa Templo. Apang sang Siya nagkayab na, Siya nagsulud sa matuud nga Balaan sang mga Balaan, ang presensya sang Dios sa langit (Mga Hebreo 9:24). Dikaangay sang Lebitanhong mataas nga pari nga sa pagsulud sa Balaan sang mga Balaan nagakinahanglan anay maghalad sang isa ka paghalad para sa iya kaugalingon, si Ginoong Jesu-Kristo, ang aton Mataas nga Pari, wala nagakinahanglan

sang espesyal nga halad para sa Iya kaugalingong bahin, Sa baylo, ang perpekto nga Manluluwas naghalad sang Iya kaugalingon subong ang paghalad agud magbayad para sa mga sala sang tanan nga katawhan. Siya nagsulud sa langit sa isa ka tion kag naglingkod. Ina amo ang tanan nga ginkinahanglan.

Ang madramahon kag sueto nga mga ritwal nga nagpalapnag sang kaluwasan kag panumbalik sa bilog nga mga siglo sang Daan nga Katipan mga natuman pinaagi sa dugo ni Kristo. Sa makaisa nga ang pagkatinuud nag-abot, wala na gid sang bisan ano pa nga kinahanglanon para sa mga landong. Ang mga paghalad sang sapat nauntat na nga mangin matarong sa tion nga sila natuman na didto sa krus.

Apang, ang nagbiya sa tinoohan nga Hudiyong mga tumuluo sa Jerusalem sadtong mga A.D. 60 mga ginsaway didto sa sulat para sa Mga Hebreo tungud sang padayon nga maghalad sang mga paghalad sa Templo. Pinaagi sa ila mga halad, sila masiling nga sa “liwat maglansang sa krus sang ila mga kaugalingon sang Anak sang Dios” (Mga Hebreo 6:6), nga nagahimo sang pang-insulto sang Iya trabaho didto sa krus. Sanglit nga si Jesu-Kristo nakasulud na didto sa langit, ini amo ang pinakamataas nga punto sang kagaguhan kag pamuyayaw para sa ila agud palabihon ang patay nga sapat labaw sa buhing Anak sang Dios. Ang mga paghalad sang sapat indi na gid pagatugotan liwat tubtub sa Millennium (Ezequiel 39:17, 19; 40:42; 44:11). Dason, kaupod kay Jesu-Kristo nga ari diri sa duta, sila magasilbi subong isa ka handumanan sa krus, nga nagahimaya sang nagadumala nga Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo para sa Iya walay kapareho nga natuman.

ANG DUHA KA MGA KAMATAYON NI JESU-KRISTO

Si Jesu-Kristo namatay sa makaduha didto sa krus; Siya napatay sa espiritu sa pagkahamulag sa Amay kag dason Siya napatay sa lawas pinaagi sa pagpahalin sang Iya kalag kag espiritu. Sa pagkatinuud nga si Kristo napatay sa parehong sa espiritu kag sa lawas napamatud-an pinaagi sa konteksto sang numero sang mga dalanon. Halimbawa sang:

Kay kon samtang kita mga kaaway pa [mga ditumuluo], kita mga ginpasag-uli sang buut didto sa Dios pinaagi sa [espirituhanong] kamatayon [*thanatos*] sang Iya Anak, labi pa, nga ginpasag-uli na sang buut, kita maluwas pinaagi sa Iya kinabuhi. (Mga Taga-Roma 5:10)

Ini nga bersikulo nagaangot sang pagpasag-uli sang buut sa *thanatos*. Ang pagpasag-uli sang buut, subong bahin sang trabaho sang kaluwasan ni Kristo didto sa krus, ginkompleto na sang wala pa si Kristo napatay sa lawas. Busa, ang *thanatos* diri sini puwede lamang magtumod sa espirituhanon nga kamatayon. Sa Mga Taga-Colosas 1:22 ang *thanatos* amo man ang gingamit nga may kaangtanan sa pagpasag-uli sang buut kag sa liwat nagatumod sa paghalili nga espirituhanong kamatayon ni Kristo.

Apang Siya sa karon nagpasag-uli sang buut sa imo sa Iya unudnon nga lawas pinaagi sa [Iya espirituhanong] kamatayon [*thanatos*], agud nga itugyan ka sa atubangan Niya nga

balaan kag matarong kag walay kasawayan.
(Mga Taga-Colosas 1:22)

Bisan pa sina, ang lawasnon nga kamatayon ni Kristo amo ang hilisgutan sa Mga Taga-Roma 1:4.

Nga amo ang ginpahayag nga Anak sang Dios nga may gahum pinaagi sa pagkabanhaw halin sa mga patay [*nekros*], suno sa Espiritu sang pagkabalaan, si Jesu-Kristo nga aton Ginoo. (Mga Taga-Roma 1:4)

Kon ang Bibliya ang nagahambal sang “pagkabanhaw halin sa patay,” Ang Griyego nga pulong nga gingamit para sa “patay” amo pirmi ang *nekros* kag pirmi nagatumod sa lawasnon nga kamatayon. Gani, sang si Kristo nabanhaw halin sa *nekros*, subong sang ara sa Mga Taga-Roma 1:4, Siya nabanhaw halin sa lawasnon nga kamatayon. Ang pagkabanhaw ni Kristo nagasangkap sa tumuluo sang pagsalig nga ang lawasnon nga kamatayon napildi pinaagi sa saad sang aton pagkabanhaw sa kinabuhi nga walay katapusan.

Dayawon ang Dios nga Amay sang aton Gi-noong Jesu-Kristo, nga suno sa Iya dakong kalooy naghimo sa aton nga matawo liwat sa isa ka buhi nga paglaum pinaagi sa pagkabanhaw ni Jesu-Kristo halin sa patay. [*nekros*]. (1 Pedro 1:3)

Ang kalainan sa tunga sang duha ka mga kamatayon ni Kristo indi mahatagan sang mabaskog kaayo nga pagpatalupangud. Bisan pa ang Iya lawasnon nga kamatayon

may dako kaayo nga importansya, ini indi nangin epektibo para sa kaluwasan. Ang kalainan sa tunga sang duha ka mga kamatayon puwede mahangpan sa pinakamaayo pinaagi sa pagtoon sang nahan-ay nga mga panghitabo didto sa krus.³⁴

Espirituhanong Kamatayon didto sa Krus

Ang aton Ginoo ara didto sa krus sa sulud sang anum ka oras, kon bulubantaon halin sang alas nuwebe sang aga tubtub sa mga alas tres sang hapon. Siya buhi sa lawas sa sulud sang bilog nga kalabaon sina nga panahon, apang nag-antos Siya sang espirituhanong kamatayon sa sulud sang kinatapusang tatlo ka oras, sang ang mga sala sang bilog nga kalibutan ginbubu sa Iya (Marcos 15:33–34; cf. 1 Pedro 2:24).

Samtang si Ginoong Jesu-Kristo nagbayad sang silot para sa tagasa ka sala, Iya ginpahayag ang Iya espirituhanong kamatayon sa kalibutan pinaagi sa pagsinggit, “DIOS KO, DIOS KO, NGAA GINPATUMBAYAAN MO AKO?” (Mateo 27:46; Marcos 15:34; cf. Salmo 22:1). Siya ginpatumbayaan tungud kay

Siya [ang Dios nga Amay] naghimo sa Iya [Kristo] nga wala nakakilala sang sala *nangin* sala sa aton bahin. (2 Mga Taga-Corinto 5:21a)

Sanglit nga ang pagkamatarong sang Dios nga Amay wala gid sang mahimo sa sala, ginakinahanglan Niya

34. Thieme, *Hari sang mga Hari kag Ginoo sang mga Ginoo* (2016), 59–79.

ibulag ang Iya kaugalingon halin sa pagkatawo ni Kristo samtang ina nga mga sala mapaangkon kag mahukman didto sa krus. Ang pagkahamulag ni Jesu-Kristo sa Dios nga Amay—ang Iya espirituhanong kamatayon, ang labing pinakamasakit nga pasakit nga mahitabo sa bisan kasan-o—nga amo *ang paghukum* para sa sala, *ang bili* sang pagpamayad.

Pagkatapos nga nakompleto ang paghukum sang sala si Jesu-Kristo nagsinggit, (*tetelestai*), “Ini natapos na!” Sa perpekto nga kapanahonan sang berbo ang *tetelestai* nagakahulugan sang “natapos na sang nag-agi nga may mga resulta nga nagapadayon sa walay katubtuban.” Ano bala ang gintapos ni Kristo nga may walay katapusan nga mga resulta? *Ang trabaho nahanungud sang kaluwasan!*

Sang si Jesus gani nakabaton sang maas-lum nga bino, Siya nagsiling, “Ini [ang pagpamayad para sa sala] natapos na!” Kag [dason] Siya nagduko sang Iya ulo, kag gintugyan ang Iya espiritu [lawasnon nga kamatayon]. (Juan 19:30)

Ang aton Ginoo nagsiling, “Ini natapos na,” agud ipakita nga ang Iya trabaho nakompleto na. Talupangda nga Siya naghambal sini nga mga pulong *sang wala pa* Siya mapatay sa lawas. Sanglit nga buhi pa Siya didto sa krus *pagkatapos* nga ang trabaho nahanungud sang kaluwasan nakompleto na, ang Iya nagsunud nga lawasnong kamatayon indi puwede mangin kabayaran para sa sala. Busa, ining *paghalili nga espirituhanong kamatayon* ni Jesu-Kristo lamang nga amo ang epektibo para sa aton kaluwasan.

Ang Lawasng Kamatayon ni Kristo

Si Ginoong Jesu-Kristo nagpabilin nga buhi sa lawas tubtub sa pagkatapos sang Iya trabaho nahanungud sang kaluwasan natapos na (Juan 19:30). Sa makaisa nga ang Iya misyon para sa Unang Pagkari natuman na, Siya namatay sa tuman katahum kag madungganong pamaagi. Si Jesu-kristo bug-os nga may pagpugong sa Iya kaugalingon didto sa krus. Bisan pa sang tanan nga Iya ginbatas wala sang ulihing-tion nga pagkahadlok ukon pagkasubo sang aton Ginoo. Ang Iya lawasnon nga kamatayon nangin malahalon sang Iya tinuud nga pagkaharianon kag sang nagalanog nga kalkuladong kadaugan sa pagsinumpunganay sang mga anghel nga Iya bag-o lamang nadaog.

Una, kaupod ang gamhanan nga tingog, Iya ginhambal sa Iya mamalatyon nga mga pulong ang espirituhanong panublion nga Iya igabilin sa mga tumuluo diri sa kalibutan. Ikaduha, sa kinatapusan sa sining 'ulihing bilin kag testamento,' Siya napatay sa lawas pinaagi sa Iya kaugalingong kabubut-on—wala sang bisan isa nga nagkuha sang Iya kinabuhi, wala man Siya nahubsan sang dugo tubtub sa kamatayon. Tungud sang Iya natapos na nga trabaho diri sa kalibutan, ang plano sang Amay nagtawag sa Iya agud magbiya, gani Iya gintugyan ang Iya kaugalingon nga espiritu. Subong sang Iya pagkabunag, ang Iya kinabuhi, kag ang Iya espirituhanong kamatayon mga pinasahi, gani ang Iya lawasng kamatayon nangin pinasahi man. Si Jesu-Kristo amo lamang ang tawo nga awtorisado nga buy-an ang Iya kaugalingong kinabuhi.

“Ginhatag Ko ang Akon kinabuhi agud nga puwede Ko mabawi ini liwat. Wala sing isa nga nagkuha sini sa Akon, kondi ginhatag Ko ini sa Akon kaugalingong pagbuluntaryo. May awtoridad Ako sa paghatag sini, kag may awtoridad Ako sa pagkuha sini liwat.” (Juan 10:17b–18a)

Siya namatay sa lawas sa pagtuman sang Iya kaugalingong mga pulong. Pinaagi sa pagbuhat sang Iya kaugalingong kabubut-on, ang Iya kalag kag tawhanong espiritu nagbiya sa Iya lawas, kag sina lamang dason napatay Siya sa lawas.

Si Mateo nagasulat sang kamatuuran nga si Kristo naghimo sang kinatapusan nga pahayag sang wala pa Niya ginpahilway ang Iya kalag kag espiritu.

Kag si Jesus nagsiyagit [nagsinggit] liwat sang mabaskog nga tingog, kag nagtugyan sang *Iya* espiritu. (Mateo 27:50)

Samtang si Mateo wala makahimo magsambit sang unod, Iya ginhatagan sang pagtalupangud ang kusog kag kaugalingong-pagpugong nga ginakinahanglan para kay Kristo agud isinggit ang Iya ulihing mga pulong. Si Marcos nagsugilanon sang lain nga dagway sang sina nga panghitabo.

Kag si Jesus nagmitlang sang isa ka mabaskog nga singgit, kag nagginhawa [nagpusnga] sang Iya pang-ulihi . (Marcos 15:37)

Pinaagi sa paggamit sang berbo (*ekpneo*), “magpusnga,”

si Marcos nagsentro sang pagtalupangud sa tumalag-sahong pagpugong sang ginhawa sang Ginoo—si Kristo nagpusnga sang isa ka kinaulih nga pahayag kag wala na nagginhawa liwat.

Sa saysay ni Lucas, sa kinaulih nakaabot kita sa unod sang katapusan nga mga pulong sang aton Ginoo.

Kag si Jesus, nagasinggit sa mabaskog nga tingog, nga nagsiling, “Amay [nga nagapakita sang pagbalik ni Kristo sang pakig-upod sa Dios pagkatapos makompleto ang kalu-wasan], SA IMO MGA KAMUT GINATUGYAN KO ANG AKON ESPIRITU.” Kag sang pagsiling sini, Siya nagginhawa sang Iya pang-ulih. (Lucas 23:46)

Apang bisan pa sina, si Lucas wala nagsulat sang bilog nga pahayag. Sa baylo, Siya nagsangkap sa aton sang isa ka dugang nga kasayuran sa dalanon sang Balaan nga Kasulatan nga ginkutlo ni Jesus halin sa Daan nga Katipan. Ang kompleto nga teksto makit-an sa Salmo 31:5.

Sa Imo mga kamut ginatugyan ko ang akon
espiritu;

Ikaw ang nagtubus sa akon, O GINOO, Dios
sang kamatuuran [panudlo sang Bibliya].
(Salmo 31:5)

Si Jesus nagkutlo sang mga pulong ni David. Sa tion nga si David nagakinahanglan sang seryoso nga pag-lingkawas sa iya mga kaaway, nakakuha siya sang dalangpan sa Dios sang “kamatuuran” ukon “panudlo sang

Bibliya.” Gani, sa amo man, ang kusog, pangsulud nga kamanggaran, kag espirituhanon nga mga pagkabutang sa diin si Jesus nagsalig didto sa krus nasangkap man pinaagi sa panudlo sang Bibliya nga nagapuyo sa Iya kalag. Subong resulta, ang aton Ginoo nagpahayag sang kakusog sang paghulag sang espirituhanon nga kinabuhi—ang pag-inoino kag paggamit sang panudlo sang Bibliya.

Sa Iya mamalatyon nga pagginhawa si Ginoong Jesu-Kristo naghimo sang panudlo sang Bibliya nga espirituhanong paranublion sang harianon nga pamilya sang Dios. Sa pagkamatuud, Iya ginbayaw ang Iya Pulong labaw sa Iya kaugalingong persona kag reputasyon (Salmo 138:2). Subong nga ang ipapanubli sang Iya espirituhanong kamatayon amo ang kaluwasan, gani ang ipapanubli sang Iya lawasnong kamatayon amo ang panudlo sang Bibliya. Subong nga ang kaluwasan amo ang basihanan para sa relasyon sa Dios, gani ang panudlo sang Bibliya amo ang basihanan para sa espirituhanon nga pagtubo.

Pagkatapos gin-anunsyo ni Kristo ang Iya ipapanubli nga panudlo sang Bibliya, ang Iya kalag naghalin pakadto sa Hades (Salmo 16:10; Lucas 23:43; Mga Binuhatan 2:27; Mga Taga-Efeso 4:9);³⁵ ang Iya tawhanon nga espiritu nagkadto sa presensya sang Amay (Salmo 31:5; Lucas 23:46); kag ang Iya lawas nagkadto sa lulubngan (Lucas 23:53). Ini amo ang Iya lawasnong kamatayon.

35. Ang tanan nga mga tumuluo nga namatay sang wala pa ang pagkabanhaw ni Kristo naghulat sa sina nga duug sang Hades (ukon Sheol, sa mga Hudiyo) nga gintawag Paraiso ukon Dughan ni Abraham. Wala sang tawo nga mabaton sa langit tubtub nga napalukmay ni Kristo ang Amay. Tan-awa ang *Pagpahayag sang Kadaugan* (2016), 32–35.

Ang Importansya sang Iya Lawasnong Kamatayon

Ang lawasnong kamatayon amo ang bunga sang espirituhanong kamatayon; ini indi amo ang silot sang sala kondi ang resulta sang sala. Apang ang lawasnong kamatayon sang aton Ginoo *indi* nangin bunga sang Iya espirituhanong kamatayon. Siya wala nag-antos sang espirituhanong kamatayon subong ang nagpakasala nga tawo kondi subong perpekto, walay sala nga tawo. Siya perpekto gihapon pagkatapos magbayad sang silot para sa aton mga sala kag nabalik sa pakig-upod sa Dios nga Amay. Busa, ang aton Ginoo wala napatay sa lawas subong ang resulta sang Iya umalagi nga pagkahamulag sa Amay, kondi tungud kay ang Iya buluhaton sang pag-pangalagad kag trabaho sang Unang Pagkari mga na-kompleto na.

Ang mas labaw ka importante, ang Iya lawasnong kamatayon nangin hingpit nga kinahanglanon para sa Iya pagkabanhaw kag amo ang kinahanglanon kaayo nga bahin sang Maayong Balita (1 Mga Taga-Corinto 15:1–4). Kon wala ang pagkabanhaw ang aton “pagtoo walay bili.”

Kag kon si Kristo wala mabanhaw, niyan ang amon pagwali walay pulus, ang inyo pagtoo wala man sang pulus. Labot pa bisan kami mga masapwan nga *mangin* dimatuud nga mga saksi sang Dios, tungud kay kami nagpanaksi batok sa Dios nga Siya nagbanhaw kay Kristo, nga wala Niya pagbanhawa, kon sa pagkamatuud ang mga patay wala ginbanhaw. Kay kon ang mga patay wala ginaban-

haw, bisan si Kristo wala mabanhaw; kag kon si Kristo wala mabanhaw, ang inyo pagtoo walay bili; kamo ara pa sa inyo mga sala. (1 Mga Taga-Corinto 15:14–17)

Ang lawasnong kamatayon nag-andam sang dalan para kay Jesu-Kristo agud mahimong ang “unang mga bunga” sadtong mga nabanhaw halin sa patay (1 Mga Taga-Corinto 15:20–23). Dugang pa, ang Iya lawasnong kamatayon, pagkabanhaw, kag sa kinatapusan ang Ikaduhang Pagkari magtuytuy sa katumanan sang kasugtanan ni David—ang nabanhaw nga si Jesu-Kristo sa hypostatic union magadumala sa walay katubtuban subong ang Anak ni David (2 Samuel 7:13). Subong resulta ang lawasnong kamatayon ni Kristo may kaangtanan sa pagkabanhaw kag kahimayaan, imbis sang mangin ang mechanics sang pagpamayad para sa sala.

ANG EPEKTO PAGKATAPOS SANG PAGLANSANG SA KRUS

Ang Pagpakunokuno sang Relihiyon

Tipikal sa kalautan sang relihiyon, ang mahimulaton nga mga Hudiyo mga pinasahi gid sila nahanungud sa pagkahapaw sang relihiyosong kinabuhi samtang nagabale-wala, nagalikaw, kag nagasikway sang mga butang nga may walay katapusang importansya.³⁶ Sa panggowa

36. Ang relihiyon amo ang batok sa sistema sang grasya sa diin ang tawo pinaagi sa iya kaugalingong tawhanon nga maayong mga binuhatan, paningkasog, kag kaayohan nagapanglaghap agud makaagum sang kaluwasan ukon sang pag-uyon sang Dios. Sa kabaliskaran sang pagka-Kristohanon, nga sa diin indi isa ka relihiyon

silang mga mapataastaang kag matarong sa kaugalingon sa ila estriktong paghiwat sang ritwal; sa pangsulud sila mga mataastaang, maimon, napuno sang pagkawalay bili kag pagdumut, pirmi andam magbalos batok sa kay bisan sin-o nga mangahas maghangkat sang ila nagkadako nga kaugalingong-importansya (Mateo 23). Ining relihiyosong mga Hudiyo nagguba sang ila kaugalingong mga kalag tungud sang mga sala sa panghunahuna sang pagpakunokuno. Ila ginpadayon ang ila estrikto nga pagsunud sa Kasugoan ni Moises bisan pa nga bag-o lamang sila nagkinahanglan kag nagpanigurado sang pagtuman sa nagaisahanong perpektong tawo nga nagkinabuhì sa tanang panahon, ang ila Mesiyas. Sa tinuud, sila nahimong mas maayo lang gamay kay sa mga sapat (Salmo 73:22).³⁷

Busa ang mga Hudiyo, tungud kay ini amo ang adlaw sang pag-aman [*paraskeue*], agud nga ang mga lawas indi magpabilin didto sa krus sa Adlaw sang Inugpahuway (kay ina nga Adlaw sang Inugpahuway amo ang *adlaw* sang relihiyosong piyesta), naghangyo kay Pilato nga balbagon ang ila mga batiis, kag sa *sina* sila puwede na kuhaon. (Juan 19:31)

Ano bala ang buut silingon sang “pag-aman”? Ang Griyego nga pulong *paraskeue* nagatumod sa adlaw sang ang mga Hudiyo nagtuman sang tanang mga pag-aman para sa ritwal sang sa Sabado nga Adlaw sang Inugpa-

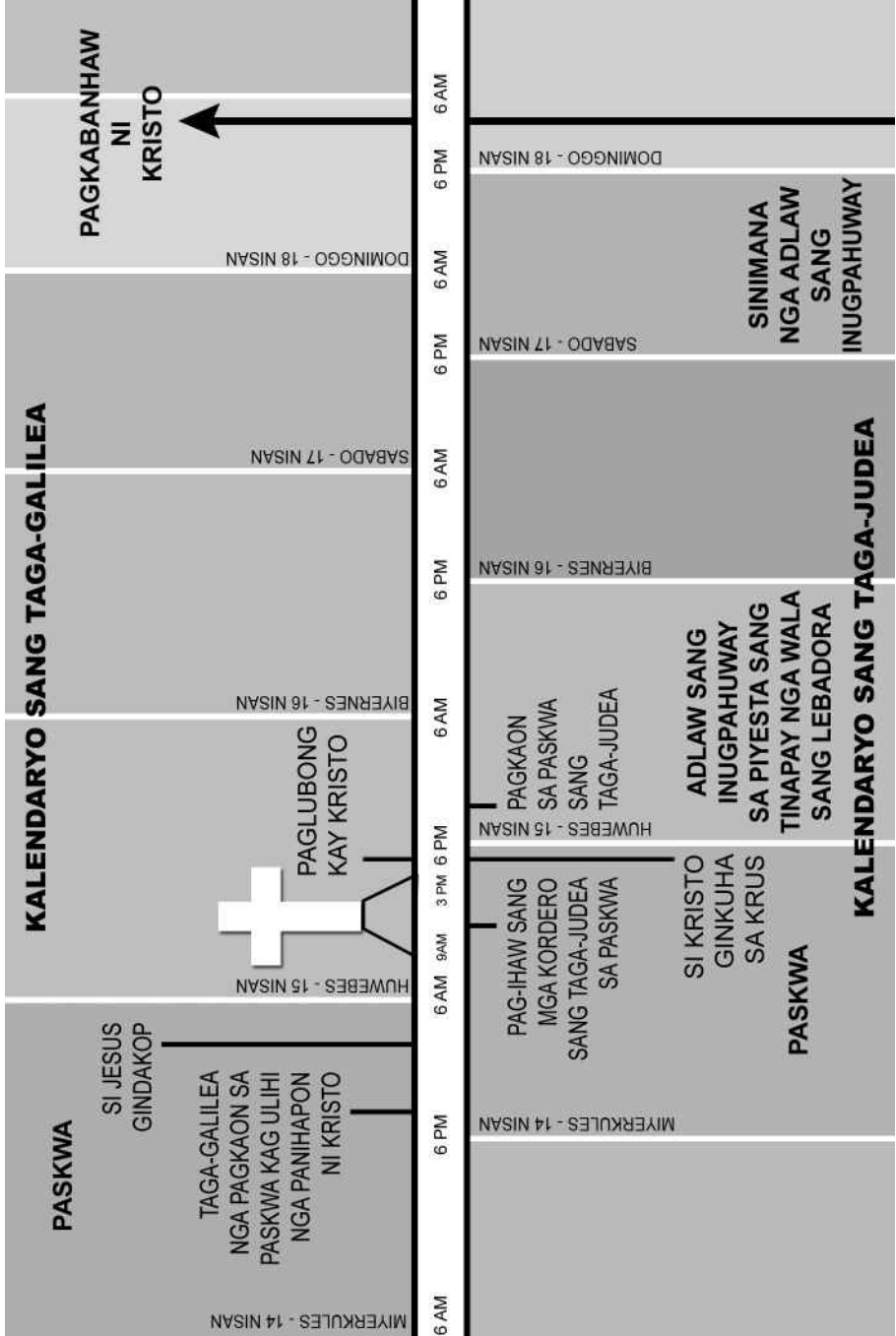
kondi ang relasyon sa kay Jesu-Kristo paagi sa grasya pinaagi sa pagtoo lamang, ang relihiyon amo ang mandadaog nga alas sa paglinlang sang katawhan. Tan-awa ang Thieme, *Satan and Demonism* (1996), 4–6.

37. Thieme, *Reversionism*, 27, 76–77.

huway ukon espesyal nga mga adlaw sang piyesta. Mga pipila ka mga Adlaw sang Inugpahuway kag mga adlaw sang piyesta ang ginhiwat sang halos isa sunud sa isa pa gid sa sulud sang bulan sang Nisan.³⁸ Sa sining espesyal nga panahon sang tuig, ang mga Hudiyo nagsaulog sang Paskwa kag sang Piyesta sang Tinapay nga wala sang Lebadora. Ini nga mga piyesta nagtudlo sa tagsa ka kaliwatan sang mga Hudiyo nga hinumdumon ang ila pagkalingkawas halin sa Egypt, nga ginsangkap sa grasya pinaagi sa gahum sang Ikaduha nga Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios (Exodo 12:17). Suno sa Kasugoan ni Moises, ang tanan nga mga pag-aman para sa pagkaon sa Paskwa nga nagalakip sang pag-ihaw sang kordero nga kinahanglan makompleto sa 14 sang Nisan sang wala pa magsirom (Exodo 12; Levitico 23:5; Numeros 9:5).

Sa panahon ni Kristo, bisan pa, may ara sang kalainan sa tunga sang Mga Taga-Judea kag Mga Taga-Galilea nahanungud sang pag-umpisa sang 14 Nisan. Ang Taga-Galilea nga mga Hudiyo nagasukud sang ila mga inadlaw halin sang pagbutlak sang adlaw-tubtub sa-pag-butlak sang adlaw; ang Taga-Judea nga mga Hudiyo halin sa pagtunod sang adlaw-tubtub sa-pagtunod sang adlaw. Gani ang 14 Nisan, ukon Paskwa, nag-umpisa para sa mga Taga-Galilea sa pagbutlak sang adlaw, ukon 6:00 A.M., kag para sa Mga Taga-Judea sa pagtunod sang adlaw, ukon 6:00 P.M. Ang kalainan sang mga kalendaryo sang Taga-Galilea kag Taga-Judea nagakahulugan nga ang Taga-Galilea nga mga Hudiyo, kaupod kay Jesus kag sang Iya nga gintoton-an, nagpatay sang kordero para sa Paskwa sa hapon

38. Ang Nisan amo ang unang bulan sang balaan nga tuig sa Hebreo nga kalendaryo, nga katumbas sa Marso/Abril.

kag ginkaon ang pagkaon sang Paskwa medyo gab-i na sa sina nga kagab-ihon sang ila 14 Nisan. Sa lain nga bahin, ang Taga-Judea nga mga Hudiyo nagpatay sang ila kordero sang Paskwa sa hapon sang ila 14 Nisan, apang sila nagkaon sang pagkaon sa pagsaulog sa 15 Nisan—ang una nga adlaw sang Piyesta sang Tinapay nga wala sang Lebadora, ang tumalagsahong balaan nga adlaw kag Adlaw sang Inugpahuway.

Sang si Jesus gindakop sadtong mga tapos na ang tungang-kagab-ihon, Siya kag Iya mga gintoton-an naka-kaon na sang ila pagkaon sa Paskwa, ang Katapusan nga Panihapon, niyan sang wala pa naihaw ang kordero sang Paskwa sang Taga-Judea sang Iya mga kaaway.³⁹ Pagkatapos sang Iya mga husay sang Sanhedrin kag Mga Taga-Roma, si Jesu-Kristo ginlansang sa krus sang 9 A.M., 14 Nisan, sa oras sang Taga-Judea. Sa tunga-tunga sang 12 kag 3 P.M., si Kristo napatay sa espiritu tungud sang mga sala sang kalibutan—sa amo man mismo nga tion ang mga kordero nga “wala sang depekto” ginpamatay sang Taga-Judea nga mga Hudiyo para sa ila Paskwa: “si Kristo ang aton Paskwa ... [nga amo ang] ginhalad” (1 Mga Taga-Corinto 5:7b).

Ang relihiyosong mga Hudiyo, nga mga sobra ka mauti sa pagtuman sang tanan sa sining detalyado nga sere-monya kag ritwal nga sa diin ginhambal ni Kristo, bag-o pa lang gid nakasaksi sang Paskwa nga natuman mismo gid sa atubangan sang ila mga mata. Apang nagtoo bala sila? Sila wala gid nagtoo! Imbis nga batonon ang Mesiyas, sila gusto lamang maghimo sang ila walay unod nga mga rit-

39. Harold W. Hoehner, *Chronological Aspects of the Life of Christ* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977), 85-89; J. Dwight Pentecost, *The Words and Works of Jesus Christ* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1981), 415-24.

wal. Nabulag tungud sang relihiyon, ang mga Hudiyo wala nakahangup sang matuud nga kahulugan kag importansya sang Kasugoan ni Moises ukon sang balaan nga mga adlaw. Ang ila mga ritwal nangin wala sang pagkatinuud kag ini wala sing kahulugan. Sa pagkamatuud, ini nga relihiyosong mga manugpanguna bag-o lang gid nakahimo sang pinakadako nga krimen sa kasaysayan, apang daw sa wala lang sang nakita sila nagpadayon sa mga pagpang-aman para sa ila relihiyosong pagtuman. Sa karon nga mga adlaw ini daw kaangay lamang sang paghimo sang pipila ka malain kaayo nga kalautan kag dason mabalaanon nga makadto diritso sa simbahan.

Walay Isa ka Tul-an nga Mabali

Kasami nga, ang Mga Taga-Roma nagbilin sang isa ka lawas nga nalansang didto sa krus tubtub nga ang unod magkaradunot; gusto nila maghimo sang nagadugay nga ideya! Apang suno sa Kasugoan ni Moises, ang lawas indi puwede mabilin didto sa krus sa panahon sang Adlaw sang Inugpahuway (Marcos 15:42; Lucas 23:54). Si Jesu-Kristo nga ginlansang “didto sa kahoy” nangin sa idalum sang paghimalaut sang Dios sa espirituhanon nga kamatayon, kag kon nabilin nga nagabitay didto sa krus sa bilog nga gab-i magapahigko sang Duta (Deuteronomio 21:23; cf. Mga Taga-Galacia 3:13). Ang relihiyosong mga Hudiyo sigurado nga indi gusto nga ang ila biktima, nga ila ginduot pinaagi sa mga korte, mabilin didto sa krus kag magpahigko sang ila Adlaw sang Inugpahuway. Ila ginpilit nga si Kristo dapat ara na sa lulubngan sang wala pa magsirom—ang pag-umpisa sang Adlaw sang Inugpahuway sa Piyesta sang Tinapay nga wala sang Lebadora. Busa, si Pilato nagsugo nga ang mga batiis sang

mga didto sa krus pagabalion (Juan 19:31).

Ang “pagpamali-sang-batiis,” halin sa Latin *crurifragium*, amo ang Romanhong hanas nga pamaagi agud padalion ang kamatayon sang mga ginlansang. Ini nag-sakup sang pagbalbag sang mga tul-an sang batiis sang mabug-at nga maso.

Ang mga sundalo nag-abot, kag ginpamali ang mga batiis sang unang tawo, kag sang isa pa ka tawo nga nalansang kaupod Niya. (Juan 19:32)

Agud nga sarang kuhaon sa pagpanaog ang mga lawas sang pag-gab-i, ang Romanhon nga mga sundalo nag-kadto sa duha ka mga kawatan, sa kada pihak nga kilid ni Jesus, kag ginbalbag ang ila mga batiis tub-tub ang mga tul-an nagkalapusa. Nakabatyag sang grabe nga pagkakibot kag walay kasarang magpilit sang ila mga kaugalingon agud pahaganhaganon ang pagduut sang ila mga maskulo sa gusok, ang mga kawatan indi makapungsa sang nagasaka nga nagtipong carbon dioxide sa ila mga baga kag napatay sa pagkalumos.

Ang mga Hudiyo nagahulat para sa parehong pagpamali-sang-batiis nga mahitabo sa tunga nga krus.

Apang sang pag-abot kay Kristo, sang nakita nila nga Siya patay na, wala na nila ginbali ang lya mga batiis. (Juan 19:33)

Ang mga sundalo sa detalye sang pagpatuman sa sina nga adlaw, walay pagduhaduha nga eksperto sa pagkilala sang lawasnon nga kamatayon, nakita nga Siya “patay na.” ining panghingapos nga testimonya sa lawasnon nga

kamatayon ni Jesus' nagliwatliwat sang pinakamataas nga importansya kag pagka-indi magkasayup nga Pulong sang Dios nga Iya ibilin subong aton panublion.

Ang kamatuuran nga ang mga sundalo wala nagbali sang Iya mga batiis amo ang isa ka katumanan sang siguradong mga saad sa Balaan nga mga Kasulatan sang Daan nga Katipan (Salmo 34:20; cf. Juan 19:36). Paskwa pagkatapos sang Paskwa sa halos kinse ka mga siglo, ang mga Hudiyo sa pagtuman sang Kasugoan mahinalungon nga nag-aman sang kordero sa Paskwa sa subong nga pamaagi sang indi gid pagbali sang bisan isa lamang ka mga tul-an sini (Exodo 12:46; Numeros 9:12). Sa kada tion nga sila naghiwat sang ritwal, sila nagasiling nga may epekto, “ang Dios nagatipig sang Iya Pulong. Siya wala gid nagkulang!” Ang epekto pagkatapos sang paglansang sa krus nagpahayag sang hingpit nga katinuud sang Dios. Bisin pa sang makagulubang malaut nga hangyo sang relihiyosong mga Hudiyo, bisin pa sang mga sugo ni Poncio Pilato, bisin pa sang bilog nga Romanhong army, wala sang isa ka tul-an sang tinuud nga Paskwa, ni Jesu-Kristo, ang nabali. Ang Dios nagatipig sang Iya Pulong sa tagsa ka mga pamaagi kag sa tanan nga mga kaliwatan.

Mga Nagbilog nga Dugo kag ang Serum

Apang ang isa sang mga sundalo nagbuno sang Iya kilid [*pleuran*] sang bangkaw, kag sa gilayon naggowa ang dugo kag tubig [*hudos*]. (Juan 19:34)

Wala gid sang aksidente ukon wala gintuyo sa bisan anong butang nga nahitabo kay Kristo didto sa krus. Sang

ginbutang sang mga sundalo ang ila mga maso, ang isa sa ila nagpudyot sang iya bangkaw kag ginpilak ini sa kilid ni Jesus. Sa paghimo sini iya gintuman ang Zacarias 12:10, “sila magatan-aw sa Akon [ang Ginoo] nga ila ginbuno” (cf. Juan 19:37).

Agud nga bug-os mahangpan ang Juan 19:34, ini ginakinahanglan nga repasuhon ang pipila ka mga palatukuran nga may kaangtanan sa lawasnon nga kamatayon. Sang ang lawas napatay pagkatapos sang pag-untat sang pagginhawa kag sang paghulag sang tagiposoon, ang indi na puwede ibalik nga mga pagbaylo ang magumpisa nga mahitabo sa nagkalainlain nga mga talaksan. Ini nga mga pagbaylo naglakip sang pagbugnaw sang lawas, ang pag-uswag sang pagtig-a sang maskulo, ang pagkadunot (pagprodukto sang mga gas), ang pagtagas (pagkabungkag sang mga selyula), kag ang talagsahong nagpainteresado sa aton, ang pagpangbilog sang dugo kag ang paghulag sini pakadto sa nagadepende lamang nga mga bahin sang lawas.

Didto sa krus ang tanan nga butang nga ginhimo kag ginsiling ni Jesu-Kristo may ara katuyoan. Gani subong resulta, Siya may maayo nga rason sa pagduko ukon pagtulod paabante sang Iya ulo (Juan 19:30). Ini nangin kinahanglanon nga sang Siya napatay sa lawas, ang Iya lawas dapat nakasandig sa siguradong unahan nga posisyon agud nga sang ang bangkaw ginbuno sa Iya kilid, ini magasulud sa ibabaw sang sulok-sulok kag diaphragm, nga magabuno sang tagiposoon. Sa sining paabante nga posisyon ang dugo magtulo-tulo kag maghimo sang Iya lawasnon nga kamatayon.

Sa tion sang pag-untat sang paghulag sang tagiposoon kag baga, ang dugo ni Kristo nagumpisa na sa pagpaidalum sa mga nagadepende lamang nga mga bahin sang

Iya lawas kag sang Iya mga kasudlan. Ang Iya paabante nga posisyon kag ang pagkahan-ay sang Iya aorta, pulmonary artery, diaphragm, kag sang nagkalainlaing mga ugat nga nangin subong sang isa ka dako nga kantidad sang dugo ang nabilin kag nagpundo sa wala kag tuo nga mga ventricles. Diri sini ang dugo nagbagtok, kag dason ang mga bahin sang dugo nahamulag nga nakabase sa ila natungdan nga mga timbang kag ang pagbutong sang kabug-at sang pagpamilog sang mga selyula sang pula nga dugo sa idalum kag sa mga platelet, mga selyula sang puti nga dugo, kag sang plasma nga nagaporma sang maabu-abohong-dalag nga pinanid sa ibabaw. Ang pulong *hudos*, “tubig,” amo ang gingamit sa medisina nga kahulugan para sa maabu-abohong-dalag nga likido nga nagabulag sa mga nagapamilog sang nagbagtok nga dugo. Gani subong resulta imbis sang “dugo kag tubig,” ang mas tama nga pagbadbad dapat mangin “mga nagbilog nga dugo kag ang serum.”

Ang Griyegong pulong *pleuran*, nga ginbadbad “kilid,” talagsahong nagatumod sang lupyak sa dughan. Sang ang sumbiling sang sundalo naglapus pataas sa kaha sang gusok kag sa dingding sang dughan ni Kristo nga wala nagabali sang bisan anong mga tul-an, ini nagpilas sang tuo kag wala nga ventricles. Sa gilayon nga ang “dugo kag tubig” nagtubod. Sa mga kaangay kay Juan nga nagatan-aw sang Paglansang sa Krus halin sa malayo, ang mga nagbilog nga dugo kag ang serum nga nagatubod halin sa lawas ni Kristo amo ang positibong pamatuud nga ang lawasnong kamatayon nahitabo na sa indi pa gid lang dugay nga tion.

Kon ang isa ka tawo mapatay sa gilayon tungud sang sobra nga pagkahubas sang dugo, kaangay sang pagpugot sang ulo ukon sang grabe nga pilas, ukon

napatay na sang mga pipila ka oras kag ara na sa bahin sang pagtagas, ang nagbilog nga dugo kag serum wala na. Sa una nga kahimtangan ang dugo nagagowa lamang sa lawas subong ang bilog nga pulang dugo, kaparehong porma nga imo makita kon imo utdon ang imo tudlo. Sa ikaduha nga kahimtangan, ang dugo indi gid mag-ilig.

Bisan sang ginpadugay nga pagpaantos sa panahon sang lya mga husay, sang mga lansang sa lya mga kamut, kag sang lawasnon nga pag-antos didto sa krus, ang kamatayon ni Jesu-Kristo nag-abot nga wala sang damo kaayo nga pagdugo sa sulud kag sa gowa. Subong tinuud nga pagkatawo, ang lya mamalatyon nga lawas nagapanghikot subong sang kay bisan sin-ong normal nga tawhanong lawas magpanghikot. Bisan pa nga Siya *nagkadugo tungud sang lya ginlatigo nga likod*, sa lya mga kamut kag batiis, kag sa mga tunok nga ginsuhot sa lya anit, ining tanan nga mga pagpilas kag nabuho nga mga pilas *wala nagpatay sang aton Ginoo*. Sa ano nga pamaagi bala naton mahibal-an? Kon ang grabe gid nga pag-tubod sang dugo amo ang kabangdanan sang kamatayon, ang resulta kuntani gamay na lang gid kaayo nga dugo ang nabilin sa tagiposoon. Ang mismong makit-an nga mga nagabilog nga dugo kag serum nga nagatubod pagowa amo ang forensic nga sa medisnang pamatuud nga indi lamang nga si Jesus patay sa lawas, kondi nga *Siya wala napatay sa pagkahubas sang dugo*.

Ang literal nga dugo ni Jesu-Kristo indi amo ang kabangdanan sa bisan diin sang lya espirituhanon ukon lawasnon nga kamatayon. Ginpaabot na ni Kristo nga si Satanas magaataki sang krus pinaagi sa pagtuis sang kahulugan sang dugo sa pagpaninguha nga mangin mabudlay hangpon ang importansya sang lya paghalili nga espirituhanong kamatayon. Gani, samtang didto pa

sa krus, ang aton Ginoo nagsangkap sang pamatuud nga Siya wala napatay tungud sang pagkahubas sang dugo kag sa sina ang Iya literal nga dugo indi nangin epektibo para sa paghalili nga pagpamayad.

Ang bibliyanhon kag sa medisina nga ebidensya mga sigurado. Ang lawas ni Kristo, ginbuno, nagpabilin sa perpekto nga posisyon para sa pinakadamo nga kantidad sang dugo nga nagpundo sa nagadepende lamang nga bahin sang tagiposoon. Nasulat sa walay katubtuban sa Pulong sang Dios, ang bangkaw sang sundalo indi lamang magsangkap sang ebidensya sa tanan nga nakasaksi sang Paglansang sa Krus subong sang eksaktong pamaagi sang Iya lawasnon nga kamatayon, kondi sa ila man sa palaabuton nga magatoon sini nga bersikulo.

ANG COMMUNION TABLE KAG ANG DUGO NI KRISTO

Samtang ang mga paghalad sang sapat sang Daan nga Katipan mga gindisenyo agud itudlo ang panudlo sang Bibliya sa mga Hudiyo kag agud isangkap ang ritwal nga kahulugan sang pagsimba nga sa diin sila makapahayag sang ila pagkanalikupan ni Kristo, isa lamang ka porma sang ritwal ang gintugotan sa Bag-o nga Katipan para sa Panahon sang Simbahan: Ang Eucharist ukon Communion.⁴⁰ Sa makaisa nga ang mga ritwal sang Daan

40. Ang bautismo sa tubig amo ang gintugotan nga ritwal sa panahon ni Kristo, kag para sa unang pipila lamang ka tuig sang Panahon sang Simbahan. Sa nauna anay nga simbahan ini nagsilbi subong galamiton sa paghanas sa pagtudlo sang bautismo sang Balaan Espiritu sang wala pa ang pagka-kompleto sang Canon (A.D. 96) naglapnag. Kaupod ang indi pagpalabot sang 1 Mga Taga-Corinto 1:14–17 sa diin ini nasambit sa negatibo nga pamaagi, wala sang mga pagbuhat sang bautismo sa tubig nga ginsulat sa mga sulat. Tan-awa ang Thieme, *Tongues* (2000), 30–36, 82–84.

nga Katipan natuman na ni Kristo didto sa krus, indi na ginakinahanglan ang mga paghalad sang sapat.

Pagkatapos masiling ang sa ibabaw [mga bersikulo 5–6], “ANG MGA PAGHALAD KAG MGA HALAD KAG ANG BILOG NGA SINUNOG NGA MGA HALAD KAG *mga paghalad* PARA SA SALA IKAW [Dios nga Amay] WALA NAGHANDUM, KAG WALA IKAW NALINGAW *sa ila*” (nga sa diin ginhalad suno sa Kasugoan), dason Siya nagsiling, “YARI KARON, AKO [si Jesu-Kristo] NAGKARI AGUD HIMOON ANG IMO KABUBUT-ON.” Iya ginkuha ang nahauna agud nga itukod ang ikaduha. (Mga Hebreo 10:8-9)

Ginkuhaan na sang gahum sang Dios nga Amay ang mga paghalad sang sapat “agud nga ipasad” si Kristo subong *ang isa* ka paghalad para sa sala. Ang Eucharist amo karon ang handumanan sa persona kag trabaho ni Kristo.

Ang Communion may ara ini ginhalinan sa piyesta sang Paskwa sang Israel, ang piyesta nga lain sa iban nga sa sina ini amo ang pagselebrar sang pagka-pungsudnon kaangay sang Ikaapat sang Hulyo. Sadtong 14 Nisan sa pagbulubanta mga 1440 B.C., ang paggolowa sang pinili nga mga katawhan sang Dios sa pagkahilway sang pagkaulipon sa Egypt amo ang naupdan sang halad nga ginselebrar sa paghinumdum sang sining duha sang kada kaliwatan kag sang pagkaporma sang Israel subong ang inapinan nga pungsod sang Dios.⁴¹

41. Ang pagkatawo liwat, ukon ang pagka-nangin “natawo liwat,” amo ang espi-rituhanong pagkabun-ag sa tion sang kaluwasan sang ang Balaan Espiritu nagahimo sang tawhanon nga espiritu sa tumuluo para sa pagpaangkon sang kinabuhi nga walay katapusan (Tito 3:5).

Agud nga malikawan ang makagulubang divine nga paghukum sang ikapulo nga kalalat-an nga magaabot sa Egypt—ang kamatayon sang kamagulandang mga anak kag mga baka—ang mga Hudiyo ginsugo agud maghalad sang lalaki, natuigan na nga kordero nga wala sang depekto (Exodo 12:5). “Ang iban nga dugo” sang kordero amo ang ipintora sa mga kilid kag ibabaw sang mga ganhaan sang mga manughalad (Exodo 12:7). Kon makita sang Dios ang dugo, Siya magaagi lamang sa sina nga mga balay kag ipaiway ang kamagulangan. Kay ang mga sa likod sang dugo, makalikaw sa paghukum sang kalalat-an.

Niyan ang kordero dapat pagakaonon subong isa ka laragway sang pagtoo kay Kristo. Subong lamang sang bisan sin-o nga puwede makakaon walay sapayan bisan kon siya moral, imoral, walay palatukuran, relihiyoso, ukon direlihiyoso, gani man sa pagpakigbagay sa trabaho ni Kristo wala nagadepende lamang sa kaayo sang isa nga nagatoo. Ang tanan nga kaayo ara sa natungdan sang pagtoo. Ang bisan sin-o puwede magkaon kag ang bisan sin-o puwede magtoo kay Kristo. Gani, ang pagkaon sang kordero sa Paskwa, amo ang perpekto nga laragway sang ditakus nga positibong kabubut-on nahanungud sa Manluluwas.

Pagkatapos sang unang paghiwat sa Egypt, ang ritwal sang Paskwa may gamay nga pagbaylo. Kay sa labing

Ang inapinan nga pungsod amo ang pungsudnon nga tinuga sa diin ang siguradong kadamoon sang espirituhanong hamtong nga mga tumuluo nakaporma na sang igo nga pivot agud magsakdag sang pungsod kag paagi sa diin ang Dios nagapalawig sang Iya plano para sa katawhan. Ang Dios siguradong nagapakamaayo kag nagaprotekta sining representante nga pungsod agud ang mga tumuluo makahimo magtuman sang divine nga mga mando sang pagpaambit sang Maayong Balita, pagkatinugyanan, kag pagpanudlo sang panudlo sang Bibliya, nga nagasangkap sang dalangpan para sa mga Hudiyo, kag nagapadala sang mga misyonaryo sa iban nga pungsod.

diyutay sa sunud nga kuwarenta ka tuig sa kamingawan ang mga Hudiyo wala sang permanente nga mga ganhaan. Sa baylo, apat ka sunudsunud nga mga kopa sang bino nga masimbogan sang tubig ang ginhalili para sa dugo didto sa mga haligi sang ganhaan.⁴² Subong nga ang pagkaon sang kordero, pag-inum sa sining mga kopa sang bino naglarawan sang pagtoo kay Kristo.

Ang Piyesta sang Paskwa pakadto sa Communion Table

Ang tinuud nga Paskwa, si Ginoong Jesu-Kristo nga ginrepresentar sang halos duha ka libo ka tuig sang kordero nga walay dagta, napatay subong “ang Kordero sang Dios” nga nagatuman sang landong sang piyesta sa tagsa ka detalye. Busa, sa gab-i sang wala pa ang Iya kamatayon, sa tion sang pagkaon sa Paskwa ukon sang Kinatapusan nga Panihapon, si Jesus nagpatukod sang pipila ka mga pagbaylo sa sadto anay nga ritwal. Iya ginbaylohan ang kinabatasan nga pagkaon sa Paskwa sa seremonya sang handumanan pakadto sa Iya trabaho sang pagpamayad.

Kag sang Siya nakakuha sang *pipila* ka tina-pay *kag* nakapasalamat, Iya gintipiktipik *ini*, kag ginhatag *ini* sa ila, nga nagasiling, “Ini amo ang Akon lawas nga ginhatag para sa inyo; himoa ini sa handumanan Nakon.” (Lucas 22:19)

42 *Evangelical Dictionary of Theology*, 1984, s.v. “Passover,” ni C. F. Pfeiffer.

Ang “nakapasalamat” amo ang Griyegong berbo (*eucharisteo*) nga sa diin ginkuha ang pulong “Eucharist.” Si Jesus nagsiling sang grasya sang wala pa magkaon. Dason, imbis sang pagpresenta sang kabahin sang kordero sang Paskwa, Iya ginkuha ang tinapay, ginti-piktipik ini, kag nagsiling, “Ini amo ang Akon lawas.”⁴³ Si Jesus nagapahayag sa tanan nga ara didto nga Siya magadala sang mga sala sang kalibutan sa Iya lawas (1 Pedro 2:24). Nahanungud sang kordero sang Paskwa sa Israel, sa pagkaon sang tinapay, nga sa diin napasad para sa Simbahan, amo ang laragway sang pagtoo kay Kristo.

Kag sa amo man nga pamaagi *Siya nagkuha* sang kopa pagkatapos nga sila nakakaon na, nga nagasing, “Ini nga kopa nga sa diin ginaula para sa inyo amo ang bag-ong kasugtanan sa Akon dugo.” (Lucas 22:20)

Ang daan nga kasugtanan sang Kasugoan ni Moises, nga sa diin ginpalig-on pinaagi sa may simbolo nga dugo sang mga sapat ginbale-wala na. Ang mga laragway sang dugo sang kordero sa mga haligi sang ganhaan, ukon ang pagpatubod sang dugo sang sinunog nga mga halad, ukon sang dugo sang mga toro nga baka kag sang mga kanding sa lingkoran sang kalooy, mga ginbaylohan sang kopa nga sa diin nagahambal sang dugo ni Kristo. Ang dugo ni Kristo sa karon nagapalig-on sang bag-ong kasugtanan sa Simbahan—ang mga kasangkapan kag

43. Sang ginhimo Niya ini nga pahayag, ang aton Ginoo nagatan-aw na sa palaabuton sang Iya pagkabanhaw. Siya nagakinahanglan sang lawas agud nga makakadto sa krus, kag sa Iya nabanhaw nga lawas Siya magapadayon nga mangin Dios-tawo, magbalik sa Ikaduha nga Pagkari, magdumala sa millennial nga trono, kag mangin dunganon sang bilog nga kalibutan sa walay katubtuban.

mga pakamaayo para sa Lawas ni Kristo.

Ang pamaagi sang mga tawo sa paghunahuna nahanungud sang Eucharist makahimo magbutyag sa madramahon sang mga sayup nga paghangup nahanungud sang dugo ni Kristo. Ang mga elemento sang Communion kag sang kordero sang Paskwa nagahalili sang parehong butang—ang persona kag pagluwas nga trabaho ni Kristo. Apang kon ang mga tumuluo indi makakita sang tinuud nga kaangtanan sa tunga sang may simbolo nga dugo ni Kristo didto sa krus kag ang literal nga dugo sang mga Paghalad sang sapat, sila manabat sa paglambot sang sayup nga mga konklusyon nahanungud sang lawas kag dugo ni Kristo nga may kaangtanan sa apa kag bino sang Eucharist.

Ang isa ka dako kaayo nga halimbawa naghalin sa Romanhon nga pagka-Katoliko kag nagatudlo nga sa Misa, ang ginpakabalaan nga tinapay nga ginbaylohan sang porma sa tinuud nga unod ni Kristo kag ang bino nga nahimong Iya literal nga dugo. Ining ‘pirmi-ginaliwatliwat nga milagro’ sa pagkatinuud tumalagsahon, apang ini indi na lain gid kay sa ideya nga ang pamulong “dugo ni Kristo” nagatumod sa Iya literal nga plasma, mga selyula sang pula nga dugo, kag mga platelet.

May ara sang pagkapareho sa tunga sang pagpakig-ambit sa ritwal sang Eucharist kag sa pagpakig-ambit sa daan kag dungganong kinabatasan sa Bag-ong Tiug sang Scotland, ang *auld lang syne*. Ang “dugay na nag-agi nga panahon” amo ang isa ka panahon agud hinumdumon ang nagbiya na nga mga hinigugma kag ang dugay na nga mga abyan kag agud usisaon ang kapasidad para maghigugma sa kalag sang isa ka tawo. Sa amo man, ang mando ni Kristo nga nagapaumpisa sang paghiwat sang Communion, ang “himoa ini sa handumanan Nakon,”

nagakinahanglan sang panahon sang grabe nga paghatag sang pagtalupangud sang mga tumuluo agud magsentro sang pagtalupangud sa Iya persona kag sa tinuud nga kahulugan sang Iya dugo. Apang bisan pa sina wala sang tumuluo ang makahinumdom, maghigugma, ukon magpakamahal sa Iya ukon sang Iya trabaho luwas kon siya may ara sang “hunahuna ni Krsito” (1 Mga Taga-Corinto 2:16), ang panudlo sang Bibliya sa panghunahuna sang iya kalag.

Ang Communion indi lamang isa ka panahon sang pagsimba kag paghinumdom, kondi ang kahigayonan man agud bantaon ang imo kaugalingong estado sang espirituhanong pagtubo pagkanalikupan ni Kristo. Ang imo panublion kag kaalam sa panudlo sang Bibliya magaabot sa eksaktong pagsentro sang pagtalupangud. Ang panudlo sang Bibliya nga nagapuyo sa imo kalag amo ang hingpit nga ginakinahanglan para sa pagpanag-iya sang kapasidad agud hinumdomon kag higugmaon ang Ginoo. Ang ritwal sang Communion walay kahulugan kon sa diin walay paghangup sang pagkatinuud sang ginarepresentar sini. Kon makahatag ka sang bug-os nga panghunahuna sa Ginoo nga wala nagalagaw ang imo hunahuna sa sulud sang kadugayon sang paghiwat, ikaw nagahamtong sa espirituhanon nga kinabuhi.

Wala sang tumuluo nga bisan kasan-o indi pagpa-entrahon sa Cummunion Table. Sa pagkamatuud, ang tagsa ka tumuluo ginsugo nga magpakig-ambit pirmi. Ang pagka-sakup sa lokal nga simbahan ukon ang bisan anong ibang espesyal nga kwalipikasyon indi ginakinahanglan. Sa paghinumdom sang dugo ni Kristo, ang isa ka tawo nagakinahanglan lamang nga mangin isa ka tumuluo. Apang sang wala pa nagapakig-ambit sa paghiwat, kinahanglan siguradohon niya nga siya napun-an

sang Balaan Espiritu pinaagi sa paggamit sang hanas nga pamaagi sang panumbalik (1 Mga Taga-Corinto 11:30–31).

ANG PAGHALINTULAD SA PAGREPASO

Imbis sang indi pagpaklaro kay Kristo sa mysticism, ang Bibliya pirmi nagabutyag sa Iya nga may pagkalaro. Apang bisan pa sina wala sang sobra nga pagbatyag kag pagkawalay kahibalo nahanungud sining importante nga bahin sang panudlo sang Bibliya nga kinahanglan naton hugpungon ang aton pagtoon sa manubo lamang nga kabilogan.

Ang aton Ginoo napatay sang makaduha didto sa krus. Ang Iya unang kamatayon amo ang gintawag nga “ang dugo ni Kristo,” ang pamulong nga sa diin nagapahayag sang kamatuuran nga si Jesu-Kristo amo ang katumanan sang Lebitanhon nga mga paghalad. Ining pirmi lang masugata nga pamulong naghan-ay sang paghalintulad sa tunga sang lawasnon nga kamatayon sang paghalad sang mga sapat kag sang espirituhanong kamatayon ni Kristo didto sa krus. Ang dugo sang mga sapat sa Lebitanhon nga mga paghalad amo ang literal, apang ang paghukum nangin masimbolo. Didto sa krus ang pulong “ang dugo” nangin masimbolo, apang ang paghalili nga espirituhanong kamatayon ni Kristo kag ang paghukum sang sala nangin literal.

Ang dugo sang sapat amo ang “landong sang maayong mga butang nga umalabot” (Mga Hebreo 9:11; 10:1). Ang lawasnonong dugo sang sapat naglarawan sa klaro nga detalye sang espirituhanong panghitabo nga nahitabo sa panahon ni Kristo sa kinatapusang tatlo ka oras didto sa krus sang ang mga sala sang kalibutan ginbubu sa

Iya kag ginhukman. Ang relasyon ni Kristo sa Dios nga Amay, sa diin Iya gid pirmi ginkalingaw pinaagi sa Iya birhen nga pagkabun-ag kag indi sarang magpakasala nga kinabuhi, amo ang ginpagrabe didto sa krus samtang Siya nagbayad tungud sang mga sala sang kalibutan. Busa, “ang dugo ni Kristo” amo ang palaanggirang para sa Iya espirituhanong kamatayon, ang isa ka ‘shorthand’ ang titulo para sa pagluwas nga trabaho sang aton Ginoo. Ang espirituhanong kamatayon ni Kristo amo ang nangin pagkatinuud nga nagtuman sang mga landong.

Pagkatapos lamang sang pagka-kompleto sang Iya espirituhanong kamatayon nga si Kristo napatay sa lawas. Sa sining ikaduha nga kamatayon, si Kristo nagpahunos sang Iya kalag kag espiritu; Wala Siya nagpaagay sang dugo tubtub mapatay. Sa pagkamatuud, pagkatapos sang Iya lawasnon nga kamatayon, ang kadamoan sang Iya dugo ara pa gihapon sa Iya lawas. Sang ang sundalo naghaboy sang bangkaw sa lupyak sang Iya dughan, nagtubod ang mga nagbilog nga dugo kag ang serum. Ining pamatuud sang lawasnon nga kamatayon ni Jesu-Kristo nagpakita lamang nga ang Iya trabaho nakompleto na.

Didto sa krus gindaog ni Jesu-Kristo ang sala, espirituhanong kamatayon, kag lawasnong kamatayon (1 Mga Taga-Corinto 15:55–57). Siya nagdaog sa kalkuladong kadaugan batok sa malaut nga manugdumala sang sini nga kalibutan (Mga Hebreo 2:14–15). Iya gintubus ang tawo halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala, nagpasag-uli sang buut sang tawo sa Dios pinaagi sa pagguba sang balabag, nagpalukmay sang Dios sa bahin sang tawo, kag nagbutang sang pundasyon para sa pagpatawad sang tanang pagkatapos-maluwas nga mga sala pinaagi sa panumbalik. Iya gintuman ang Kasugoan

(Mga Taga-Roma 10:4) kag nagbilin sang panublion nga panudlo sang Bibliya para sa mga tumuluo sa kalibutan. Subong ang dungganon sang bilog nga kalibutan, Siya nagkayab kag naglingkod sa tuo nga kamut sang Amay sa langit.

Sang si Kristo nagsulud sa langit, Wala Siya nagdala sang isa ka yahong ukon isa ka baldi sang Iya dugo. Siya nagsulud pinaagi sa Iya nabanhaw nga lawas nga may madinalag-ong “Misyon nga natuman!” Ang Iya trabaho sang kaluwasan natapos na, *tetelestai*, “nakompleto sang nag-agi nga panahon nga may mga resulta nga nagapadayon sa walay katubtuban!”

Subong resulta, kon may bisan sin-o nga magtoo kay Kristo, siya makabaton dayon sang permanente nga relasyon sa Dios pinaagi sa pagkatawo liwat kag sa pagpaangkon sang divine nga pagkamatarong. Dugang pa, subong isa ka tumuluo nga nahiusa kay Kristo, siya mahimong manugbaton sang graya. Ang Dios amo ang naghimo sang tanan nga trabaho pinaagi sa paghalad kay Kristo kag ang tumuluo nagabaton sang tanan nga kaayohan. Sa pagtuman sang kaluwasan, ang tanan nga kaayo kag kadungganan ginapanag-iya ni Ginoong Jesu-Kristo.

Kay tungud sang grasya kamo naluwas pinaagi sa pagtoo, kag sa sina [kaluwasan] indi sang inyo mga kaugalingon, *ini amo* ang regalo sang Dios; indi subong isa ka resulta sang mga binuhatan, agud wala sang bisan isa ang dapat magpabugal. (Mga Taga-Efeso 2:8–9)

Tutulan sa Balaan nga Kasulatan

DAAN NGA KATIPAN

GENESIS		LEVITICO	
1:26–27.....	21	1.....	27
2:7.....	21	1–5.....	21
2:17.....	13–14	1–6.....	26
2:25.....	14	1:2.....	26,28
3:7.....	14	1:2–9.....	27
3:15.....	17	1:3.....	28
3:21.....	21	1:3–4.....	29
4:4.....	21	1:4.....	29
5:5.....	13	1:6–9.....	31
8:20.....	21	1:9.....	31
15:6.....	20	1:10.....	28,32
22:1–14.....	21	1:10–13.....	27
		1:14–17.....	27
		2.....	27
		3.....	27
		4:3.....	28
		4:2–25.....	26
		5:1–6:7.....	26
		16.....	34–35
		16:6–14.....	35
		16:13.....	34
EXODO			
12.....	50		
12:5.....	61		
12:7.....	61		
12:17.....	50		
12:46.....	55		
25.....	35		
30:19.....	31		

BAG-ONG KATIPAN

MATEO		JUAN	
4:1-11.....	18	1:1-2.....	9
4:4.....	9	1:14.....	9
23.....	49	1:29.....	25,32
25:41.....	5	3:17.....	3
26:28.....	30	10:17-18.....	44
26:39.....	29	11:25.....	33
26:42.....	29	14:6.....	19
27:46.....	41	19:30.....	42-43,56
27:50.....	44	19:31.....	49,54
27:51.....	37	19:32.....	54
		19:33.....	54
		19:34.....	55-56
		19:36.....	55
		19:37.....	56
MARCOS		MGA BINUHATAN	
7:11.....	26	2:27.....	46
15:33-34.....	41	4:12.....	19
15:34.....	41		
15:37.....	44		
15:38.....	37		
15:42.....	53		
LUCAS		MGA TAGA-ROMA	
1:26-37.....	16-17	1:4.....	40
22:19.....	62	3:23.....	14
22:20.....	63	3:25.....	19,35
23:43.....	46	3:25-26.....	11
23:45.....	37	4:3.....	12,20
23:46.....	45-46	5:6.....	19
23:53.....	46	5:8.....	6
23:54.....	53	5:8-9.....	12

5:9.....	4
5:10.....	9,39
5:12.....	15-16
5:14-15.....	16
6:23.....	14
7:8-20.....	10
8:3-4.....	10
8:16-17.....	12
10:4.....	68

1 MGA TAGA-CORINTO

1:2.....	12
1:14-17.....	59
2:12.....	22
2:16.....	9,65
5:7.....	52
11:30-31.....	66
12:27.....	9
15:1-4.....	47
15:14-17.....	48
15:20-23.....	48
15:22.....	10
15:45.....	18
15:55-57.....	67

2 MGA TAGA-CORINTO

5:21.....	11-12,29,41
-----------	-------------

MGA TAGA-GALACIA

3:13.....	53
3:26.....	12

MGA TAGA-EFESO

1:3-4.....	12
1:3-6.....	9
1:5-6.....	12
1:7.....	4,10
2:8-9.....	68
2:13.....	4
2:13-14.....	7
4:9.....	46
4:22.....	10
5:18.....	31
5:26.....	31

MGA TAGA-FILIPOS

1:21.....	9
2:7.....	28

MGA TAGA-COLOSAS

1:14.....	10
1:20.....	7
1:22.....	39-40
1:24.....	9
2:14.....	10

1 TIMOTEO

2:14.....	15
4:10.....	3

2 TIMOTEO

2:11-12.....	12
--------------	----

TITO		1:3.....	40
2:11.....	3	1:18–19.....	10
3:5.....	15,60	2:5.....	12
MGA HEBREO		2:9.....	9,12
2:14–15.....	67	2:24.....	41,63
4:12.....	22	1 JUAN	
6:6.....	38	1:7–10.....	27
9:4.....	35	1:8.....	10
9:5.....	35	1:9.....	11
9:11.....	66	1:10.....	10
9:12.....	37	2:2.....	3,11
9:14.....	29	4:10.....	11
9:22.....	30	5:11–12.....	12
9:24.....	37	BUGNA	
10:1.....	24,28,66	1:5.....	4,11
10:1–14.....	29	16:7.....	6
10:8–9.....	60	19:7.....	9
10:10–12.....	33	20.....	5
10:22.....	31		
13:12.....	13		
1 PEDRO			
1:2.....	12		

MGA KUDLIT-TALANDAAN

**PUNOAN NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR.
GINPASALIG NGA PAGPASUNUD**

*Ang Plano sang Dios
Ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios
Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala
Ang Balabag
Panumbalik kag Magpadayon!
Pagpain Sang Sala
Ang Kinabuhi sang May Pagtoo nga May Kapahuwayan
Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasa nga Kinaiya
Makagalalum nga Panghunahuna
Ang Pagkaditumuluo
Diosnon nga Pagtuytuy
Pangamuyo
Pagpanaksi
Ang Mausikon nga Anak*

SA PAGTOLON-AN NGA MGA PAGTOON SA BIBLIYA

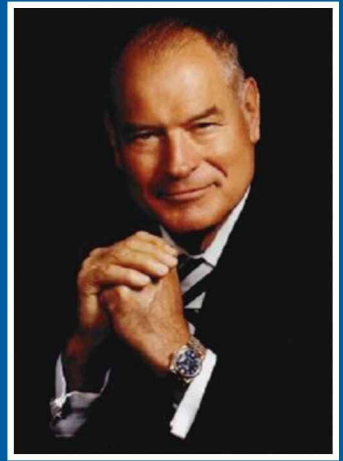
Ang panudlo sa Bibliya, ang kabilogan sang pagtoon nga ginkuha pinasubay sa Pulong nga pagsaysay sang Balaan nga Kasulatan, nga amo ang sulundan kag talaksan para sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya nagasangkap sang espirituhanong pagkaon para sa Kristohanon (Mateo 4:4).

Ang pagkakinahanglanon kaayo sang panudlo sa Bibliya indi gid mahimong pasobrahan sa pagpatin-aw (Salmo 138:2). Ang Dios nagsugo sa Kristohanon nga kinahanglan may pagbalhin sa sulud sang kalag (Mga Taga-Roma 12:2). Ini nga pagbalhin nagakinahanglan sang adlaw-adlaw nga pagbag-o sang hunahuna ukon pang-inoino pinaagi sa pagtoon kag paghimulus sa Pulong sang Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa madamo nga mga tinuig ang sa pagtolon-an nga mga klase sa Bibliya nga gintudlo ni R. B. Thieme Jr. nagsangkap sang adlaw-adlaw nga espirituhanong pagkaon para sa iya katilingban. Ang mga bantalaan, DVDs, kag MP3 CDs andam na sa [English] nga wala sang bayad ukon katungdanan. Ang Basahon-talaan Sa Pagtolon-an nga mga Pagtoon sa Bibliya igasangkap sa tion nga pangayoon.

R.B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
P.O. BOX 460829
HOUSTON, TEXAS 77056-8829
www.rbthieme.org
713-621-3740

ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009), nagpabilin nga makahuluganong tingog sang pagka-Kristohanon sa bilog nga kalibutan. Ang iya mapisanon kag mahimulaton, maathag nga pagpanudlo nakabase sa kinaunahan nga mga panghambal sang Balaan nga Kasulatan sa kapawa sang makasaysayang konteksto sa diin ang Bibliya ginsulat. Ang iya makabag-o nga mga sistema sang bokabularyo, mga paglaragway, kag bibliyanhon nga mga kategorya klaro nga nagapahibalo sang wala nagakasayup nga mga kamatuuran sang Pulong sang Dios. Si Thieme may narekord sang sobra sa onse ka libo ka oras sang mga wali kag nagbantala sang sobra sa isa ka gatos ka mga libro nga nagalakip sang madamo nga mga bersikulo sang Bibliya.

Ginhulagway ni Robert Becker

Si Thieme naggradwar sa Unibersidad sang Arizona (Phi Beta Kappa) kag Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iya mga pagtoon sa seminaryo nauntat tungud sang katungdanan sa serbisyo militar sang Ikaduha nga Gira sa Bilog nga Kalibutan sa panahon nga diin ginpataas siya sa ranggo sang lieutenant colonel sa United States Army Air Corps. Pagkatapos makompleto ang iya buluhaton sa paggradwar sang 1950, nangin pastor siya sang Berachah Church sa Houston, Texas. Ang iya masangkad kaayo nga kahanasan sa Griyego, Ebreyo, teyolohiya, istorya, kag pagpangusisa sang teksto nagsangkap sang pundasyon para sa iya mahangkaton kaayo nga propesyonal nga kinabuhi sang pagtoon kag pagtudlo sang Pulong sang Dios. Si Thieme nagretiro subong pastor sang Berachah Church pagkatapos sang singkwentay tres ka tuig sang matutum nga pagpangalagad.

ANG DUGO NI KRISTO ang nagaangot sang Bag-ong Katipan sa Daan nga Katipan. Ang Dios nagmando sang mga paghalad sang sapat sa Israel agud ipakita nga daan ang pagluwas nga trabaho sang ginsaad nga Mesiyas.

Kay sa mga ginatos ka tiug, ang inosente nga sapat masimbolo nga nagdala sang kasal-anan sang makasasala. Sang si Kristo nagkari subong ang pagkatinuud, ang saad natuman. Siya nahimong “ang kordero sang Dios nga nagkuha sang sala sang kalibutan.”

Kay sa iban ang dugo ni Kristo gin-angot sa bilog nga kinabuhing mabinyagong mga kaagi. Sila nagtulubo kaupod ang ideya nga may ara sang espesyal nga gahum sa pula nga likido nga nagsirkular sa mamalasyon nga lawas ni Jesus. In inga mysticism indi bibliyanhon! Ang “dugo ni Kristo” amo ang isa ka palaanggiran para sa Iya espirituhanong kamatayon sa diin Siya nagbaton sang paghukum nga nagkuha sang silot sang sala.